

Miksi alkutuotannon toimijat siirtyvät luomutuotantoon?

Raija Heikkilä

Opinnäytetyö
Marraskuu 2017
Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma
Luonnonvara- ja ympäristöala

Tekijä(t) Heikkilä, Raija	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä 28.11. 2017
	Sivumäärä 44	Julkaisun kieli Suomi
		Verkojulkaisulupa myönnetty: x
Työn nimi Opinnäytetyön nimi Miksi alkutuotannon toimijat siirtyvät luomuun?		
Tutkinto-ohjelma Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma		
Työn ohjaaja(t) Auer, Jaana		
Toimeksiantaja(t)		
Tiivistelmä Vuonna 2008 silloinen ulkoministeri Alexander Stubb asetti valtuuskunnan kehittämään Suomelle kansainvälistä maabrändiä. Muiden tulevaisuuden visioiden ohella valtuuskunnan loppuraportissa painotettiin suomalaista puhdasta ympäristöä. Yhtenä seurauksena tästä työryhmä asetti tavoitteeksi luonnonmukaisen maatalouden osuuden nostamisen vähintään 50 %:iin vuoteen 2030 mennessä. Vuonna 2015 luonnonmukaisen maatalouden osuus oli saatu 9,9 %:iin kokonaisviljelyalasta. Opinnäytetyössä pyrittiin kartoittamaan luonnonmukaiseen tuotantoon siirtyneiden tuottajien motiiveja luomusitoumuksen tekemiseen. Tutkimuksessa haluttiin saada esiin, onko luomutuottajien mielipiteissä eroja tuotantosuunnittain tai alueittain. Tutkimuskohteeksi valittiin satunnaisesti tuottajia kahdesta eri maakunnasta: Etelä-Savosta ja Pirkanmaalta. Yhdistävänä tekijänä heillä oli luomuvalvontaan sitoutuminen joko vuonna 2014 tai 2015. Tutkimusotteeksi valittiin laadullinen tutkimus, tutkimusmenetelmäksi puolistrukturoitu haastattelu. Haastateltavien yhteystiedot saatiin Eviran luomuhakupalvelusta, josta poimitiin 10 tuottajaa kummastakin maakunnasta. Johtopäätöksenä oli, ettei kummassakaan maakunnassa ollut merkittäviä eroja luomuun siirtymisen syissä. Oleelliset erot löytyivät eri tuotantosuunnista. Puhtailla viljatililla tuotannosta saatava taloudellinen korvaus oli ollut merkittävä motiivi. Kotieläintuottajat ja suoramyyntiä harjoittavat tilat olivat arvostaneet päätöksentekohetkellä ympäristöä ja eläinten hyvinvointia jopa tuotannosta maksettavia korvauksia enemmän.		
Avainsanat (asiasanat) luonnonmukainen maatalous, luomu, motivaatio,		
Muut tiedot (salassa pidettävät liitteet)		

Author(s) Heikkilä, Raija	Type of publication Bachelor's thesis	Date 28.11. 2017
		Language of publication: Finnish
	Number of pages 44	Permission for web publication: x
Title of publication Why do primary production farmers convert to organic production?		
Degree programme Agricultural and Rural Industries		
Supervisor(s) Auer, Jaana		
Assigned by		
<p>Abstract</p> <p>In 2008 Prime Minister Alexander Stubb set up a delegation to develop an international brand to Finland. Among other visions for the future, the clean Finnish environment was highlighted in the closing report. As one consequence, the working group set up goal to increase organic farming to be at least 50 % of Finnish agriculture by year 2030. In 2015 the proportion of the organic agricultural land was increased up to 9.9 % of the total cultivated area.</p> <p>The aim of the study is to investigate the motives to make an initial application of farmers who have converted to organic farming. The purpose was to find out if there were behind the initial organic applications differences between opinions among farmers carrying on different lines of production or living on different areas. The research subjects were elected purely coincidental in two provinces, Pirkanmaa and Etelä-Savo. The research subjects had converted to organic production in 2014 or 2015.</p> <p>The survey was made using qualitative methods. The research method was half structured interview. The contact details of the interviewees were received from Evira's organic directory, where ten farmers were picked up in both provinces.</p> <p>The conclusion of the study was that there were no considerable provincial differences in the reasons to covert to organic farming. Essential differences were found depending on the lines of production. Pure crop farmers considered financial reasons as an important motive. Farmers with animal husbandry or farmers selling products from farm to consumers appreciated animal welfare and environment even more than financial profits when they made an initial application for conversion to organic farming.</p>		
Keywords/tags (subjects) organic farming, motivation, organic		
Miscellaneous (Confidential information)		

Sisältö

1	Opinnäytetyön lähtökohdat.....	4
2	Tutkimusasetelma	4
2.1	Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset	4
2.2	Opinnäytetyön tutkimusote	5
2.3	Tutkimuksen luotettavuuden varmistaminen.....	8
3	Luonnonmukainen viljely eli luomutuotanto	9
3.1	Mitä luomutuotanto on?	9
3.2	Luomutuotantoon liittyvät käsitteet ja luomutuotannon keskeiset sääntöperiaatteet	10
3.3	Luomutuotanto EU:n alueella	15
3.4	Luomutuotannon kehittyminen Suomessa	17
4	Kaksi maakuntaa	19
4.1	Maatalouden rakenne Etelä-Savossa	19
4.2	Maatalouden rakenne Pirkanmaalla	20
5	Motivaatio	21
5.1	Motivaatio ja motivaatioon vaikuttavat tekijät	21
5.2	Ulkoinen motivaatio	26
5.3	Sisäinen motivaatio	26
6	Tutkimuksen toteuttaminen ja tutkimuksen tulokset	28
6.1	Haastateltavien taustatietoja	28
6.2	Luomutuotteista saadaan parempi markkinahinta.....	30
6.3	Luomutuotannossa on pienemmät tuotantokustannukset ja sen myötä kannattavuus on parempi.....	31
6.4	Luomutuotanto on ekologista ja kestävää ympäristön huomioon ottavaa tuotantoa	31

6.5	Luomutuotteet ovat terveellisiä ja puhtaita	32
6.6	Luomutuotannolle maksetaan erillisiä tukia	33
6.7	Kuluttajat ostavat nyt ja tulevaisuudessa yhä enemmän luonnonmukaisesti tuotettuja tuotteita	33
6.8	Luomutuotannossa eläinten hyvinvointiin kiinnitetään erityistä huomiota	34
6.9	Tilan tuotantotapa on ollut jo valmiiksi lähellä luomutuotannon toimintatapaa	35
6.10	Luomutuotannon maine ja tunnettavuus ovat parantuneet.....	35
6.11	Muut haastattelussa läpikäydyt väittämät	35
6.12	Yleisiä asioita haastattelun yhteydessä.....	36
7	Tutkimustulosten analysointi.....	36
8	Tutkimuksen johtopäätökset	38
9	Pohdinta.....	40
	Lähteet	41
	Liitteet	43
	Liite 1. Kyselylomake	43
	Kuviot	
	Kuvio 1. Haastateltavien koulutustaso.....	29
	Kuvio 2. Tuotteista saatava parempi markkinahinta	30
	Kuvio 3. Luomutuotannossa on pienemmät tuotantokustannukset ja sen myötä kannattavuus on parempi	31
	Kuvio 4. Luomutuotanto on ekologista ja kestävää ympäristön huomioon ottavaa tuotantoa.....	32
	Kuvio 5. Luomutuotannolle maksetaan erillisiä tukia	33
	Kuvio 6. Luomutuotannossa eläinten hyvinvointiin kiinnitetään erityistä huomiota..	34

Taulukot

Taulukko 1 Luonnonmukaisesti viljelty peltoala ja luomutilat	18
--	----

1 Opinnäytetyön lähtökohdat

Suomen maatalous siirtyi nykyisen kaltaiseen toimintamalliin vuonna 1995, jolloin Suomi liittyi Euroopan Unioniin. Unionin yhteinen maatalouspolitiikka säätelee koko alueen reunaehtoja, myös luonnonmukaisen maatalouden toimintaperiaatteita.

Vuosina 2007 ja 2008 Suomen maatalouden kannattavuus kääntyi merkittävään laskuun useilla tuotantosuunnilla. Suuntaus on jatkunut edelleen ja saanut tuottajat pohtimaan ratkaisuja taloudellisten tavoitteidensa saavuttamiseksi. Samanaikaisesti kuluttajien mielenkiinto maataloutta ja sen tuotantotapoja kohtaan on kasvanut. Varsinkin nuorista ja koulutetuista kuluttajista muodostuva ryhmä vaatii elintarvikkeiden eettistä ja läpinäkyvää tuotantotapaa.

Maatalouden tukikausi vaihtui vuonna 2015. Tuotannosta saatavat korvaukset painottuivat ympäristön huomioimiseen ja tuotantoeläinten hyvinvoinnin parantamiseen. Toisaalta maatalouden sisällä on alettu herätä pohtimaan esim. ekosysteemi-palveluiden hyötyjä. Lisääntynyt suoramyynä tiloilta on lisännyt painetta tuotantotapojen viemiseen kuluttajien haluamaan suuntaan.

Luonnonmukaisen tuotannon harjoittaminen edellyttää maatilalla normaalisti luomusitoumuksen tekoa ja luomuvalvontaan liittymistä. Tämä merkitsee tilan toimintaperiaatteiden dokumentointia ja toimimista samojen sääntöjen mukaan kaikissa luomutuotannon säännöt hyväksyneissä valtioissa. Kuluttajille tämä merkitsee sertifioituja hyödykkeitä, tuottajalle lisääntynyttä työtä ja ylimääräistä valvontaa.

Opinnäytetyön tutkimuksen kohteeksi valittiin luonnonmukainen tuotanto. Näkökulmaksi haluttiin luonnonmukaiseen tuotantoon siirtyminen ja syyt, jotka saavat tuottajan hakeutumaan luomuvalvontaan ja samalla sitoutumaan luonnonmukaisen tuotannon vaatimuksiin.

2 Tutkimusasetelma

2.1 Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset

Tutkimusongelma on asia tai ilmiö, josta ei ole olemassa tarpeeksi tietoa tai ymmärrystä. Tämän vuoksi asiaa halutaan tarkastella lähemmin. Ongelma voidaan eritellä

erilaisiksi kysymyksiksi, joiden mukaan tutkimusta voidaan viedä eteenpäin. Tutkimuksen onnistuessa kysymyksiin saadaan vastaukset, jolloin itse ongelma voidaan ratkaista. (Kananen 2015, 28.)

Opinnäytetyön tutkimusongelmana oli alkutuotannon toimijoiden siirtyminen luonnonmukaiseen tuotantoon. Tutkimuksessa haluttiin selvittää, miksi he vaihtoivat yrityksen tuotantosuuntaa ns. tavanomaisesta tuotannosta luonnonmukaiseen tuotantoon. Luonnonmukaisen tuotannon tuki- ja tuotantoehdot ovat tiukemmat kuin ns. tavanomaisessa maataloustuotannossa. Lisäksi luonnonmukaisen tuotannon viljelijä hyväksyy tilallaan suoritettavan maksullisen vuosittaisen luomutarkastuksen.

Maataloudessa kritisoidaan yleisesti monimutkaisia tuotannon tukiehtoja, joita saat-
taa olla jopa päällekkäisiä kuten esim. eläinten hyvinvointikorvauksen ja ns. täyden-
tävien ehtojen vaatimukset. Luonnonmukaisen tuotannon sitoumuksen antanut alku-
tuotannon toimija hyväksyy normaalien tukiehtojen lisäksi vielä luonnonmukaisen
tuotannon tukiehdot. Opinnäytetyö pyrkii selittämään tämän ristiriitaisen ilmiön
syytä.

Tutkimuskysymyksinä opinnäytetyön tutkimuksessa olivat:

- Miksi maatalousyrittäjät ovat siirtyneet luonnonmukaiseen tuotantoon tavanomaisesta tuotannosta?
- Onko eri tuotantosuunnilla eroa luomuun siirtymisen syissä?
- Mikä tekee luonnonmukaisesta tuotannosta tavanomaista tuotantotapaa houkuttelevamman vaihtoehdon maatalousyrittäjille?

Kysymyksiin haettiin vastauksia maatalousyrittäjille esitetyllä kyselylomakkeilla, joissa tutkimuskysymykset oli pilkottu pienempiin osa-alueisiin (ks. liite 1).

2.2 Opinnäytetyön tutkimusote

Tutkimusongelmana opinnäytetyössä oli luonnonmukainen tuotanto ja siihen liittyvä ilmiö, syyt miksi alkutuotannon toimijat ovat halunneet siirtyä tavanomaisesta maataloustuotannosta luonnonmukaiseen tuotantoon.

Tutkimuskohderyhmäksi valittiin maatalousyrittäjiä kahdesta maakunnasta: Etelä-Savosta ja Pirkanmaalta. Maakunnat ovat erilaisia mm. maatalouden päätuotantosuunniltaan, tilarakenteeltaan ja tukialueiltaan. Tutkimuksen kohderyhmä rajattiin alkutuotannon toimijiin, jotka ovat antaneet luomusitoumuksen vuosina 2014 tai 2015.

Vuodet 2014 ja 2015 olivat poikkeuksellisia luomusitoumuksen antamisessa. Vuonna 2015 maatalouden sekä kansallisissa että EU:n suorissa maataloustuissa tapahtui muutoksia tukikauden vaihtumisen vuoksi. Vuonna 2014 pystyi tämän vuoksi sitoutumaan luomutuotantoon poikkeuksellisesti vain yhdeksi vuodeksi. Vuonna 2015 sitoumuksen saattoi joko hylätä ilman seuraamuksia tai vaihtoehtoisesti jatkaa. Vuonna 2015 annetut sitoumukset olivat 5-vuotisia.

Tutkimuksessa tuottajia ei rajattu tuotantosuunnan perusteella. Kohderyhmään haettiin 10 maataloustuottajaa kummastakin maakunnasta. Tutkimuksen kohdehenkilöt haettiin sattumanvaraisesti Eviran luomuhakupalvelusta.

Tutkimuksen kohdehenkilön iän, sukupuolen tai hänen yrityksensä koon ei katsottu tutkimuksessa vaikuttavan tutkimusongelman ratkaisuun. Näitä tietoja käsiteltiin taustatietoina.

Tutkimuksessa käytetyt tärkeimmät käsitteet on selitetty omina lukuinaan opinnäytetyössä. Luku 4 kuvaa Pirkanmaan ja Etelä-Savon maakuntien eroa. Luonnonmukaisen tuotannon käsitteitä on selitetty luvussa 3, motivaation käsitettä on pohdittu luvussa 5.

Tutkimusongelmaa lähdettiin ratkaisemaan laadullisella eli kvalitatiivisella tutkimusmenetelmällä.

Tutkimusongelma itsessään ja halutut menetelmät ongelman ratkaisemiseksi määrittelevät tutkimusotteen eli lähestymistavan valinnan. Kokonaisuutta, jolla tutkimusongelma lopulta saadaan ratkaistua, nimitetään tutkimusotteeksi. Tutkimusote sisältää halutut tiedonkeruu- ja analysointimenetelmät. (Kananen 2015, 63.)

Laadullisen tutkimusmenetelmän valinta on perusteltua, kun halutaan tutkia ilmiötä, jota halutaan ymmärtää ja josta halutaan kattava kuvaus Tällaisesta ilmiöstä ei yleensä ole tutkimuksia tai valmiita selittäviä teorioita. Laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä mahdollistaa syvällisen näkemyksen saamisen, jolloin voidaan

muodostaa tutkimusongelmana olevasta ilmiöstä oletuksia ja hypoteeseja, mahdollisesti koostaa jopa uusia teorioita. (Kananen 2015, 78.)

Opinnäytetyön tutkimuksen kohderyhminä olivat erilaiset ihmiset. Tutkimusongelmaan ja tutkimuskysymyksiin haettiin ratkaisua kohderyhmän mielipiteitä analysoimalla, jolloin aineistonkeruumenetelmänä käytettiin haastattelua. Tällöin tutkimuksessa on perusteltua käyttää kvalitatiivista tutkimusmenetelmää.

Laadullisen tutkimuksen aineistonkeruumenetelmiä ovat haastattelun erilaiset muodot, havainnointi ja erilaiset dokumentit (Kananen 2015, 133).

Haastattelu aineistonkeruumenetelmänä on perusteltua, kun tutkittava aineisto tahdotaan saada suhteellisen nopeasti ja tutkimuksen kohdehenkilöiden fyysiset välimatkat ovat pitkiä. Haastattelu mahdollistaa sekä menneiden että tulevien ilmiöiden tutkimisen. Haastattelu sopii vaikeiden tutkimusongelmien ratkaisuun kuten esim. mielipiteiden, asenteiden tai käyttäytymisen tutkimiseen. Toisaalta oleellista on kunniottaa haastateltavan yksityisyyttä ja anonymiyyttä. (Kananen 2015, 133.)

Haastattelun haittapuoloina pidetään hitautta, litteroinnin työläyttä ja aineiston keruusta aiheutuvia kustannuksia. Haastattelun lopputulokseen saattavat vaikuttaa haastattelijan omat mielipiteet ja asenteet: lopputulos saattaa vääristyä tutkijan omien subjektiivisten päätelmien vuoksi. (Kananen 2015, 143.)

Vaikka haastattelu on tyypillinen kvalitatiivisen tutkimuksen aineistonkeruumenetelmä, voidaan sitä tietyin edellytyksin hyödyntää kvantitatiivisessa tutkimuksessa (Kananen 2015, 143). Opinnäytetyön tutkimusongelman ratkaisussa haastattelua käytettiin yksinomaan kvalitatiivisen tutkimuksen menetelmänä. Kyselylomakkeen pohjalta saatuja yleisiä tietoja ei voida pitää muuttujina, koska ne eivät voi saada eri arvoja eivätkä ole mitattavissa.

Haastattelun muodot voidaan jakaa strukturoimattomaan haastatteluun ja strukturoituun haastatteluun. Strukturoimaton haastattelu voi olla täysin vapaata tai ennalta sovitun teeman ympärillä; strukturoitu haastattelu voi olla tiukimmillaan kysymyssarja, joka esitetään haastateltaville aina samassa järjestyksessä. Näiden kahden haastattelumuodon väliin sijoittuu puolistrukturoitu haastattelu. (Kananen 2015, 144.)

Opinnäytetyön tutkimus toteutettiin puolistrukturoituna haastatteluna. Kyselylomake esitettiin ennalta valituille 20 henkilölle, joista puolet harjoitti maataloustoimintaa Pirkanmaalla ja puolet Etelä-Savossa. Haastateltavat olivat antaneet luomusitoumuksen vuosina 2014 tai 2015. Haastateltavien maataloutuottajien yhteystiedot oli saatavissa Eviran luomutuottajarekisteristä. Haastateltavat saivat halutessaan perehtyä kyselylomakkeeseen etukäteen. Varsinainen haastattelu suoritettiin puhelimitse.

Haastattelut puhelimitse käytiin kyselylomaketta mukaillen. Samanaikaisesti kirjattiin pääkohdat muistiin. Saatu aineisto täydennettiin ja litteroitiin välittömästi yksittäisen haastattelun jälkeen. Kun kaikki tarvittavat haastattelut oli tehty, dokumentoitu tutkimusaineisto analysoitiin.

Haastattelun taltioiminen tuottaa laadullisessa tutkimuksessa merkittäviä etuja. Tutkimuksen objektiivisuus pystytään säilyttämään. Aineistoon voidaan palata myöhemmin ja tarkistaa yksityiskohtia. Samalla aineiston syvempi analysointi mahdollistuu. Taltioitu aineisto mahdollistaa myöhempien tutkimusten suorittamista. (Kananen 2015, 156.)

Laadullisen tutkimuksen aineisto jatkojalostetaan keräämisen jälkeen. Oleellista on litteroida saatu tutkimusaineisto, jolloin se voidaan yhteismitallistaa. Tällöin siihen voidaan perehtyä, aineistoa voidaan edelleen luokitella ja tiivistää. Jatkojalostaminen mahdollistaa saadun aineiston tulkinnan. (Kananen 2015, 160.)

Opinnäytetyön haastatteluaineisto yhteismitallistettiin käyttäen hyödyksi motivaation käsitteitä.

2.3 Tutkimuksen luotettavuuden varmistaminen

Tutkimuksen luotettavuudella tarkoitetaan, että saadut tutkimustulokset ovat loogisessa suhteessa tutkittavaan ilmiöön. Mikäli saatua tutkimusaineistoa on riittävästi dokumentoitu, voidaan tutkimustulokset johtaa aineistosta aukottomasti. (Kananen 2015, 353.)

Laadullisen tutkimuksen luotettavuus voidaan osoittaa totuudellisuudella, jolloin saadut tulokset tutkimuksesta vastaavat tutkittavaa asiaa eli ovat totuudenmukaisia.

Luotettavuutta osoittaa tutkimustulosten riippuvuus, vahvistettavuus ja saturaatio. Tutkimustuloksia voidaan vahvistaa kriteerivaliditeetilla sekä saturaatiolla. (Kananen 2015, 352-355.)

Opinnäytetyö toteutettiin haastatteleamalla. Haastattelun pohjana oli puolistrukturoitu kyselylomake, jonka perusteella kysymykset olivat kaikille haastatelluille samat. Vastaukset dokumentoitiin ja yhteismitallistettiin.

Tutkimukseen haluttiin saturaatio eli kylläntyminen, jonka jälkeen vastaukset alkoi-
vat sisällöllisesti muistuttaa toisiaan. 20 haastateltavaa riitti saturaation saavuttami-
seen. Kriteerivaliditeettia haluttiin varmistaa perehtymällä aiheesta julkaistuihin ai-
kaisempiin tutkimuksiin. Tutkimustuloksia ei haluttu vahvistaa siirrettävyydellä, koska
laadullisella tutkimuksella ei pyritä yleistyksiin, vaan halutaan ymmärtää tutkittavaa
ilmiötä.

3 Luonnonmukainen viljely eli luomutuotanto

3.1 Mitä luomutuotanto on?

Luomu eli luonnonmukainen viljely on viljelymuoto, jossa luonnonvaroja käytetään säästeliäästi. Viljely pohjautuu pitkälti tilan omiin tai paikallisiin luonnonvaroihin. Toiminnan taustalla on viljelijän tietämys viljelyn biologisista ja ekologisista prosesseista. (Källander 1993, 17.)

Luomuviljelyssä pyritään tuottamaan mahdollisimman puhtaita ja terveellisiä elintarvikkeita. Viljavuus eli maan kasvukunto, sen säilyttäminen ja edelleen parantaminen on oleellinen osa luonnonmukaista tuotantoa. Maan rakennetta ja pieneliöstöä hoidetaan aktiivisesti monipuolisella ja palkokasveja sisältävällä viljelykierrolla. Palkokasvit keräävät symbioottisesti ilmasta typpeä, pieneliöt vapauttavat maasta ravinteita. (Källander 1993, 17.)

Luomuviljelyssä lannoituksen tavoitteena on säilyttää pellon ravinteiden tasapaino. Kasveille tarjotaan sama määrä ravinteita, kuin sadon mukana korjataan pois. Lannoitustakin oleellisempaa on huolehtia maan rakenteen kunnosta ja pieneliöiden toimintaympäristöstä. Karjanlannan käyttö mahdollistaa rehuina korjattujen ravinteiden

kierrätyksen kotieläintiloilla. Viljatilalla viherlannoitus mahdollistaa maan kunnosta ja ravinteiden saannista huolehtimisen. (Källander 1993, 101.)

Luonnonmukaisessa tuotannossa kotieläimet hoidetaan eläinten tarpeita vastaavasti. Eläinten lajityypillinen käyttäytyminen huomioidaan. Eläinten hyvinvointiin panostetaan tavanomaista tuotantoa laajemmin esim. tilavaatimusten, laiduntamisen ja luonnonvalon vaatimusten myötä. (Källander 1993, 17)

Kotieläintiheys luonnonmukaisesti viljellyllä tilalla on oltava tasapainossa tilan peltojen pinta-alaan nähden. Alin tiheys on 0,3 ey/ha, mikäli tila haluaa kotieläinstatuksen. (A 19.3.2015/237.)

3.2 Luomutuotantoon liittyvät käsitteet ja luomutuotannon keskeiset sääntöperiaatteet

Luonnonmukaisen tuotannon ehdot mielletään usein monimutkaisiksi ja hankaliksi. Vuonna 2013 Keski-Suomessa toteutetussa tutkimuksessa tuottajat kokivat luomuehdojen ja niihin liittyvän valvonnan olevan hankalimpia esteitä luomutuotannon lisäämiselle. Tutkimuksessa todettiin, että byrokratiaa pitäisi vähentää, sääntöjä yhdenmukaistaa ja yksinkertaistaa. Valvonnan haluttaisiin olevan ohjaavaa ja neuvovaa. (Niemelä & Vasama 2013, 30.)

Euroopan unionin alueella luonnonmukaisesti tuotettujen maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden vähimmäisvaatimukset on määritelty Euroopan yhteisöjen neuvoston asetuksella (EY) 834/2007 ja komission asetuksella (EY) 889/2008. Suomessa luonnonmukaisen tuotannon valvontaa toimeenpannaan Euroopan yhteisön yhteisen luonnonmukaisen tuotannon valvonnasta annetun lain 294/2015 ja maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 454/2015 luonnonmukaisesta tuotannosta perusteella. (Luonnonmukainen tuotanto 1 2017.)

Mikäli alkutuotannon toimija haluaa tuottaa ja markkinoida tuotteitaan luomutuotetuna, hänen on liityttävä luomuvalvontaan. Tällöin hän yleensä antaa luomusitoumuksen aleensa ELY-keskukseen. Luomusitoumus alkaa sitoutumisvuoden 1.

päivä toukokuuta. Sitoumusvuosi kuten sitoumuskausi alkavat 1. toukokuuta ja päättyvät 30. huhtikuuta. Luomusitoumus voidaan tehdä sekä luonnonmukaisesta kasvin-
tuotannosta että luonnonmukaisesta kotieläintuotannosta. (A 19.3.2015/237.)

Viljelijä antaa luomusitoumuksen pääsääntöisesti tilansa koko korvauskelpoisesta pinta-alasta sekä maankäyttömuodoltaan pelloksi tulkittavasta pysyvästä nurmesta. Poikkeuksen sitoumusvaatimuksesta tekevät peltolohkot, joilla myyntikasvivaatimuksen toteuttaminen on vaikeaa sekä peltolohkot, joita käytetään ruokohelven kasvatukseen. (A 19.3.2015/237.)

Luomusitoumuksen vähimmäisvaatimukset ovat pääpiirteittäin samat kuin ympäristösitoumuksessa, perustuessa, viherryttämistuessa ja nuoren viljelijän tuessa. Viljelijän on noudatettava lannoitevalmistuslain 539/2006 vaatimuksia, asetuksen 1250/2014 vaatimuksia päästöjen rajoittamisesta maatilalla, noudatettava kasvin-
suojeluaineista annettua lakia 11563/2011. Lisäksi häntä koskevat täydentävien ehtojen vaatimukset. (A 19.3.2015/237.)

Luomusitoumuksen omia vaatimuksia viljelijälle on pakollinen luonnonmukaisen koulutuksen suorittaminen. Koulutuksen voi suorittaa viljelijä tai muu kyseisen tilan tilanhoidosta vastaava henkilö. Koulutus kestää viisi päivää ja järjestäjänä Suomessa on yleisimmin ProAgria. Koulutusvaatimuksen voi täyttää halutessaan muulla vastaavalla koulutuksella luonnonmukaisen tuotannon harjoittamisesta. (A 19.3.2015/237.)

Mikäli annettava luomusitoumus koskee kotieläintilaa, vaaditaan lisäksi kahden päivän koulutusjakso tai muu todistettu tietämys luonnonmukaisen kotieläintalouden harjoittamisesta (A 19.3.2015/237).

Todistus luonnonmukaisen viljelyn peruskurssista ja luonnonmukaisen kotieläintalouden koulutuksesta toimitetaan alueen ELY-keskukseen (A 19.3.2015/237).

Antaessaan luomusitoumuksen alkutuotannon toimija hakeutuu luomuvalvontaan. Samalla hän toimittaa tuotantosuuntakohtaisen liitelomakkeen toiminnastaan. Erilaisia toimintamuotoja ovat esim. peltokasvituotanto, kasvihuonetuotanto, luonnon-
tuotteiden keruualueet, eläintuotanto, sienimötuotanto. Mikäli tuotteita jalostetaan tilalla, on kyse alhaisen jalostusasteen elintarvikkeista. (Luomu 2017.)

Eviran luomuvalvontaan alkutuotannon toimija liittyy toimittamalla Eviran Luomuvalvontalomakkeen alueensa ELY-keskukseen. Tällöin hän samalla sitoutuu luomutuotannon ehtojen noudattamiseen. Tuotannon ehtojen noudattaminen varmistetaan vuosittain tapahtuvalla tarkastuksella. Alueen ELY-keskus toimii tarkastajien toimiksi-
siantajana ja tarkastuksen pöytäkirjan saatuaan tekee tuotantotarkastuspäätöksen. (Ajosenpää, Hiltunen, Hinkkanen, Kotimäki, Leskinen, Nurkka, Nykänen, Tuominen, Valtonen, Terhemaa & Vihonen 2015, 66.)

Vuosittain suoritettava tarkastus on maksullinen. Tarkastuksella varmistetaan, että alkutuotannon toimija on noudattanut toimialansa luomusäännöksiä. Alkutuotannon toimijan velvollisuus on dokumentoida luomutoimintansa, mikä varmistaa luomutuotteiden jäljitettävyyden kaikissa tuotannon vaiheissa ja myöhemmin valmistus- ja jakeluvaiheissa. Tarkastus on maksullinen: hinnasto perustuu Eviran määrittämiin maksuihin. (Luomu 2017)

Johdonmukaisilla tarkastuksilla koko luonnonmukaisen tuotannon ketju saadaan läpinäkyväksi. Kuluttaja voi tällöin luottaa, että markkinoilla luomumerkityt tuotteet todella on tuotettu luonnonmukaisen tuotannon vaatimusten mukaisesti. Maatalousy-
ritys voi myydä tuotteitaan luomu-statuksella, kun tila kuuluu luomuvalvontaan ja noudattaa luomutuotannon tuotantoehtoja. Tilalla tehdään luomutuotantotarkastus, vaikka tilalla ei olisikaan tehnyt luomusitoumusta tai tila ei olisi hakenut luomutuotannon korvausta. Mikäli tila ei kuulu luomuvalvontaan, tuotteita ei saa myydä luomutuotettuina. (Ajosenpää ym. 2015, 66.)

Kun maatila hakee luomusitoumusta alueensa ELY-keskukselta, hakemuksen mukaan liitetään luomusuunnitelma. Luomusuunnitelma on asiakirjakokonaisuus, jossa kuvaillaan tilan käytännöt luomutuotantoehtojen noudattamisen varmistamiseksi. Suunnitelmasta ilmenee, mitä tilalla tuotetaan, missä tuotteet varastoidaan, käytetäänkö tuotannossa alihankintaa jne. (Ajosenpää ym. 2015, 66.)

Luomusuunnitelma on loogista tehdä erikseen kasvituotannosta ja eläintuotannosta. Kasvintuotannossa suunnitelmassa kuvaillaan tuotanto- ja varastointitilat kuten kuivaus-, lajittelu-, valmistus- ja varastointitilat. Tuotanto- ja varastointitilojen sijainti selvitetään, samoin selvitetään tavat, joilla tavanomaisesti ja luomutuotteena tuotettujen tuotteiden erilläänpito toteutuu. (Luonnonmukainen tuotanto 1 2017, 13-14.)

Kasvinviljelystä luomusuunnitelmassa tila tekee viljelykiertosuunnitelman, jossa näkyy tilan viljelykierto kasviryhmittäin ja kasvulohkoittain kuten myös viljelykierron pituus. Oleellista on esittää nurmet, jotka jäävät viljelykierron ulkopuolelle kuten myös ajankohta, jolloin alkutuotannon toimija on peruslohkolla sitoutunut luomutuotannon noudattamiseen. (Luonnonmukainen tuotanto 1 2017, 13.)

Luomusuunnitelmassa selitetään kasvinviljelyn lannoitus suunnitelma ja miten viljelykasvien ravinteiden tarve aiotaan tilalla toteuttaa. Viljelykasvien kasvinsuojelu ja sen toteuttaminen selitetään. (Luonnonmukainen tuotanto 1 2017, 13-14.)

Kasvinviljelyluomusuunnitelmaan liitetään viljelyskartta, jossa ovat kaikki tilan hallinnomat peruslohkot. Jos peruslohkoilla harjoitetaan eri tuotantotapoja, on lohkot merkittävä karttaan sekä tarvittaessa maastoon. Viljelyskartasta tulee ilmetä tuotanto- ja varastointitilojen sijainti. (Luonnonmukainen tuotanto 1 2017, 14.)

Kasvinviljelyluomusuunnitelmassa kuvaillaan myös tilalta myytävien ja tilalle tulevien tuotteiden kuljetus ja vastaanotto. Oleellista on säilyttää tuotteiden luomukelpoisuus ketjun eri vaiheissa. (Luonnonmukainen tuotanto 1 2017, 14.)

Kotieläintilalla luomusuunnitelma on käytännössä luomukotieläinten hoitosuunnitelma. Suunnitelma sisältää tiedon tilan luomukotieläinten alkuperästä sekä eläinten siirtymäajoista. Eläinten hoitosuunnitelmassa kerrotaan, mitä rehuja tilalla käytetään ja miten eläinten ruokinta toteutetaan. Eläinten hoito kuvataan yleisesti sekä erityiset toimenpiteet, joita eläimille suoritetaan. Hoitosuunnitelmassa kerrotaan eläinten ulkoilu- ja laiduntamisperiaatteet. Liitteenä eläintenhoitosuunnitelmassa on piirrokselliset eläinsuojista, kartat jaloittelualueista sekä kartat viljelykierron ulkopuolisista alueista, joita hyödynnetään laidunnuksessa. Eläimistä tuleva tuotevirta selvitetään tositteilla. Tilojen välinen yhteistyö esim. rehuntuotannossa tai alihankinnassa selvitetään. Poikkeusjärjestelyt kuten eläimen sairastuminen ja lääkitseminen ja siitä aiheutuvat siirtymäajat kirjataan. (Alanco, Hakomäki, Johansson, Leskinen, Näykki & Rautiainen 2015, 7.)

Eläinten hoitosuunnitelmassa on tärkeää kirjata, miten tilan tavanomaisesti tuotetut eläimet pidetään erillään luonnonmukaisen tuotannon eläimistä (Alanco ym. 2015, 7).

Luomusuunnitelmasta lukija saa kokonaiskuvan tilan toiminnasta. Oleellista on, että suunnitelma on selkeä ja että suunnitelmaa päivitetään aina, kun tilan toiminnassa tapahtuu muutoksia. (Luonnonmukainen tuotanto 1 2017, 13.)

Vuosittaisen hyväksytyn luomutarkastuksen jälkeen ELY-keskus lähettää tilalle luomutarkastuspäätöksen ja tämän mukana liitteenä asiakirjaselvityksen. Asiakirjaselvitys on todistus, että maatila ja tuottaja kuuluvat valvontajärjestelmään. Kopio asiakirjaselvityksestä liitetään tilalta markkinoitujen tuotteiden mukaan. Vaatimuksenmukaisuusvakuutus on tuottajan allekirjoittama vakuutus, joka liitetään tilalta lähtevään myyntierään. Vaatimuksenmukaisuusvakuus takaa tuotteen ostajalle, että tilalta ostettu tuote on luomutuotettua tai SV2-vaiheen tuote. (Ajosenpää ym. 2015, 66-67.)

Siirtymävaihe on aika, joka kuluu tilan siirtymiseen tavanomaisesta tuotannosta luonnonmukaiseen tuotantoon. Tällöin tilalla noudatetaan toiminnassa luomuvaatimuksia, mutta tilalta saatavia tuotteita ei saa markkinoida luomutuotettuina. Siirtymävaihe alkaa aikaisintaan samana ajankohtana, jolloin ELY-keskukseen jätetään hakemus liittymisestä luonnonmukaisen tuotannon valvontajärjestelmään. Kasvituotannon osalta siirtymävaiheen pituus vaihtelee: yksivuotiset lajit ja monivuotiset nurmikasvit vaativat 24 kuukauden siirtymävaiheen, monivuotisilla kasveilla siirtymävaihe on 36 kuukautta. Siirtymävaihetta voidaan harkinnanvaraisesti joko lyhentää tai vastaavasti pidentää tilan viljelyhistorian pohjalta. (Luomutuotanto 1 2017, 31.)

Siirtymävaihe 1 eli SV1 on tilalla ensimmäinen vuosi, jolloin tilalla noudatetaan luonnonmukaisen tuotannon ehtoja. Tuotteet markkinoidaan tavanomaisina. Siirtymävaihe 2 eli SV2 on tilalla toinen vuosi luonnonmukaisessa tuotannossa, ja edelleen tuotteet markkinoidaan ja myydään tavanomaisina. Siirtymävaiheen jälkeen tila saa myydä tuotteensa luomutuotettuina. (Ajosenpää ym. 2015, 67.)

Siirtymäkausi kestää normaalisti 24 kuukautta, mutta voi vaihdella eri kasveilla ja tuotantoeläimillä eläinlajin ja käyttötarkoituksen myötä. Siirtymävaiheen aikana tuotantoeläimiä hoidetaan luomutuotannon ehtojen mukaisesti, mutta niitä ei saa markkinoida luomuna. Poikkeuksena ovat siirtymäkauden aikana syntyneet eläimet, jotka kasvatetaan tilan siirtymäkauden rehulla. (Luomutuotanto 2 2017, 12.)

Kotieläintilaa siirrettäessä luonnonmukaiseen tuotantoon edellytys on, että kasvin-
tuotanto on jo luonnonmukaisesti viljeltyä tai siirtyy luonnonmukaiseen tuotantoon

samalla tuotantoeläinten kanssa. Siirtymisvaatimus koskee koko tilaa, myös alueita jotka eivät ole viljelykiertosuunnitelman osana, mutta joilta tilan eläimille korjataan rehua tai joilla ne laiduntavat. (Luomutuotanto 2 2017, 6.)

Kotieläinten siirtymävaiheet vaihtelevat eläinlajeittain ja käyttötarkoituksen mukaisesti. Siirtymävaiheen aikana tuotantoeläimiä hoidetaan luomutuotannon ehtojen mukaisesti, mutta niitä ei saa markkinoida luomuna. Poikkeuksena ovat siirtymäkauden aikana syntyneet eläimet, jotka kasvatetaan tilan siirtymäkauden rehulla. (Luomutuotanto 2 2017, 6.)

3.3 Luomutuotanto EU:n alueella

Viimeisen kolmen vuosikymmenen aikana luonnonmukainen tuotanto on kasvanut voimakkaasti Euroopassa. Vuonna 1985 Euroopan kokonaisviljelypinta-alasta oli luonnonmukaisesti viljeltynä noin 0,1 miljoonaa hehtaaria. Vuonna 2015 hehtaari-määrä oli melkein 13 miljoonaa, tästä Euroopan Unionin (EU) alueella noin 11,2 miljoonaa hehtaaria. Kehitys heijastaa paitsi kuluttajien ostokäyttäytymisen muuttumista mutta myös Euroopan Unionin pyrkimystä kehittää maataloutta entistä voimakkaammin huomioimaan ympäristöä, eläinten hyvinvointia ja alueellista maaseutupolitiikkaa. (Willer, Meredith, Barabanova, Moeskops & Stolze 2015, 198.)

Euroopan Unioni vaikuttaa luonnonmukaisesti tuotetun maatalouden kuten muunkin maatalouden kehittymiseen alueellaan the Common Agriculture -politiikan (CAP) kautta. Nykyisen CAP 2014-2020 aikana luonnonmukaista tuotantoa tuetaan ns. Pilari 1:n (suorat tuet) ja Pilari 2:n (alueelliset tuet). Pilari 1 oikeuttaa luonnonmukaisesti tuottavat viljelijät vapautumaan ns. viherryttämisestä; pilari 2 ohjaa alueelliset sekä kansalliset tuet. (Willer, Meredith, Barabanova, Moeskops & Stolze 2015, 200.)

Euroopan viljelysmaasta on luonnonmukaisesti viljeltyä 12,7 miljoonaa hehtaaria, tästä Euroopan Unionin alueella 11,2 miljoonaa hehtaaria. Viljelyalaltaan laajin maa on Espanja, jonka maatalousmaasta 1,97 on luonnonmukaisesti viljeltyä, seuraavana on Italia (1,49 miljoonaa ha) ja Ranska (1,37 miljoonaa hehtaaria). (Willer, Meredith, Barabanova, Moeskops & Stolze 2015, 206.)

Euroopan kokonaismaatalousmaasta luonnonmukaisesti viljeltyä on 2,5 %, Euroopan Unionin alueella maatalousmaasta 6,2 % on luonnonmukaisesti viljeltyä. Yhdeksässä

valtiossa (EU:n alueella kahdeksassa) 10 % tai yli kokonaismaatalousmaasta on luonnonmukaisesti viljeltyä. Prosentuaalisesti suurin osuus maataloustuotannosta on luonnonmukaisesti tuotettu Liechtensteinissa, 30,2 %. Samalla Liechtenstein on maailman johtava valtio luonnonmukaisesti viljeltynä maana. Euroopan Unionin johtavia luomumaita ovat seuraavina Itävalta (21,3 %), Ruotsi (16,9 %) ja Viro (16,3 %). (Willer, Schaak & Lernoud 2015, 212-2013.)

Vuonna 2015 luonnonmukaisesti viljellyn maatalousmaan osuus kasvoi Euroopassa 8,2 %, EU:n alueella 7,8 %. Lisäys oli huomattavin vuoden 2010 jälkeen. Suosituinta luonnonmukaiseen tuotantoon siirtyminen oli Espanjassa, Ranskassa, Venäjällä ja Italiassa, joissa kussakin valtiossa luonnonmukaiseen tuotantoon siirtyi yli 100 000 hehtaaria. Toisaalta joissakin maissa luonnonmukaisen tuotannon viljelyala kasvoi niukasti tai ei ollenkaan. Tällaisia valtioita olivat vuonna 2015 mm. Tsekki, Tanska ja Slovenia. Joissakin valtioissa luonnonmukaisesti viljellyn maatalousmaan pinta-ala pieneni kuten Turkissa, Puolassa ja Britanniassa. (Willer, Schaak & Lernoud 2015, 212.)

Kokonaisuudessaan luonnonmukaisen viljelymaan pinta-ala lisääntyi kaksikolmasosaa ajanjaksona 2006-2015. (Willer, Schaak & Lernoud 2015, 212.)

Luonnonmukaiseen tuotantoon siirtyminen on ollut suosituinta Espanjassa, jossa vuosina 2014-2015 siirtymävaiheeseen liitettiin 258 095 hehtaaria. Suhteellisesti suosituista siirtyminen oli Bosnia ja Herzegovinassa sekä Serbiassa, jossa luonnonmukaisesti viljelty alue lisääntyi 60 %. Bulgariassa lisäys oli 59 % ja Venäjällä 57 %. (Willer, Schaak & Lernoud 2015, 214-215.)

Euroopan alueella on luonnonmukaisesti viljeltyä maatalousmaata 12,7 miljoonaa hehtaaria. Tästä täysin luomusertifioitua on 8 miljoonaa hehtaaria (EU:n alueella 7,4 miljoonaa hehtaaria). 2,4 miljoonaa hehtaaria (EU:n alueella 2,3 miljoonaa ha) viljelyalasta on luomun siirtymävaiheessa. Suurimmat siirtymävaiheessa olevat alueet sijaitsevat Espanjassa, Italiassa, Ranskassa ja Turkissa. (Willer, Schaak & Lernoud 2015, 215.)

Vuonna 2015 Euroopassa oli melkein 350 000 luomun alkutuotannon toimijaa, Euroopan Unionin alueella heistä oli melkein 270 000. Suurin viljelijämäärä oli Turkissa, jossa oli tuottajia noin 70 000 ja Italiassa, jossa luomutuottajien lukumäärä vuonna

2015 oli melkein 53 000. Luomutuotannossa olevien tuottajien lukumäärä Euroopassa kasvoi noin 3 %, Euroopan Unionin alueella noin 5 %. Maailmanlaajuisesti 14 % luomun alkutuotannon toimijoista harjoittaa tointa Euroopassa. (Willer, Schaak & Lernoud 2015, 223.)

3.4 Luomutuotannon kehittyminen Suomessa

Luonnonmukaista maataloutta ohjaa ja sääntelee Suomessa kuten muuallakin Euroopassa lainsäädäntö. Oikeusperustana ovat Euroopan parlamentin ja Euroopan neuvoston asetuksen (EU) N:ro 1305/2013 artikla 29 ja sen liite II. Edelleen tuotanto-
muotoa ohjaavat komission asetuksen (EU) N:ro 807 artiklat 9, 14, 15 ja 16 sekä asetuksen (EU) N:ro 808 artiklat 9, 10 ja 11 sekä liite I. (Manner-Suomen maaseudun kehittämishjelma 2014-2020 2015, 483.)

Suomen kokonaispinta-ala on 390 903 km², josta maa-alaa 303 903 km². Peltopinta-
alan määrä on 2 310 000 ha eli 7,6 % maapinta-alasta. (Manner-Suomen maaseudun
kehittämishjelma 2014-2020 2015, 15.) Luonnonmukaisesti viljeltyä peltopinta-alaa
vuonna 2015 Suomessa oli 225 235 hehtaaria (Willer, Meredith, Barabanova,
Moeskops & Stolze 2015, 211).

Vuonna 2008 ulkoministeri Alexander Stubb asetti valtuuskunnan, jonka tehtävänä
oli tuoda esiin seikkoja, joilla Suomen tunnettavuutta maailmalla kohennettaisiin.
Valtuuskunnan puheenjohtajana oli Jorma Ollila. Monien esille tuotujen toimenpitei-
den joukossa oli vesistöjen ja luonnon huomioiminen. Suomalaisesta maataloudesta
valtuuskunnan loppuraportissa esitettiin suunnitelma, jonka mukaan luomuruuan
osuus suomalaisesta maataloudesta tulisi olla vähintään 50 % vuoteen 2030 men-
nessä. (Lievonon 2010.)

Suomi liittyi Euroopan Unioniin vuonna 1995. Maataloudelle alettiin maksaa Unionin
yhteisen politiikan mukaisesti tukea sekä suorina tukina että kansallisina tukina.
Luonnonmukainen tuotanto oli osana ympäristötukijärjestelmää erityisympäristötu-
kena. Vuonna 2015 tukijärjestelmän muutosten yhteydessä luonnonmukaisesta tuo-
tannosta tehtiin oma itsenäinen tukimuoto. Luonnonmukaisen tuotannon sitoumus
annetaan viideksi vuodeksi, mutta poikkeus tästä oli vuosi 2014, jolloin sitoumukseen
pystyi sitoutumaan vuodeksi.

Vuonna 1995 luomumaatiloja Suomessa oli 2793. Vuonna 2015 määrä oli lisääntynyt ja oli nyt 4328 kpl. (Tietohaarukka 2017.) Taulukossa 1 esitellään luonnonmukaisesti viljelty peltopinta-ala ja luomuvälvontaan kuuluvien tilojen lukumäärä vuosina 1995, 2005, 2014 ja 2015 (ks. taulukko 1).

Taulukko 1 Luonnonmukaisesti viljelty peltoala ja luomutilat (Tietohaarukka 2017)

	1995	2005	2014	2015
Luomuhyväksytty pinta-ala ha	23 139	135 223	188 720	191 460
Siirtymävaiheessa ha	21 557	12 364	23 933	33 155
Luomun osuus kokonaispeltoalasta	-	3,6 %	5,9%	-
Luomuala/tila ha	20	34	51	53
Luomutiloja kpl	2793	4296	4180	4328

Vuonna 2015 luomupeltopinta-alasta nurmikasveilla oli suurin osuus, yli 114 000 hehtaaria. Viljakasvit tulivat peltopinta-alaltaan seuraavaksi. Viljoista suosituin oli kaura, jota viljeltiin yli 24 000 hehtaarilla, seuraavina olivat vehnä, ohra ja ruis. Valkuaiskasveista herne ja rypsi ovat suosittuja. Lisäksi tulevat tattari, kumina, pellava ja peruna sekä avomaan vihannekset ja puutarhakasvit. (Tietohaarukka 2017.)

Luomutuotannon kokonaistuotannosta maidontuotannolla oli vuonna 2015 suurin osuus 54,2 miljoonaa kiloa, mikä tosin oli vain 2,3 % kaikesta Suomessa tuotetusta maidosta. Seuraavaksi merkittävimmät tuotteet olivat eri leipäviljat. Kananmunia tuotettiin 4,7 % luomuna kokonaistuotannosta, naudanlihaa 3,4 %. Lammastuotannon osuus luomuna oli 23 % koko alan tuotannosta. (Tietohaarukka 2017.)

Maabrändityöryhmän tavoite ei toistaiseksi ole täyttynyt. Vuonna 2011 luomumaatilojen osuus oli 8,1 % kokonaisviljelystä pinta-alasta. Vuonna 2016 vastaava luku oli 10,6 %. Lukuihin on huomioitu myös siirtymävaiheen tilat. (Luomu 2017.)

4 Kaksi maakuntaa

4.1 Maatalouden rakenne Etelä-Savossa

Etelä-Savo on brändännyt itsensä puhtaan luonnon ympärille. Etelä-Savoa hallitsevat maisemallisesti vesistöt, joita on noin neljännes pinta-alasta. Viidesosaa maakunnan maapinta-alasta on metsää, pääosin havupuita. Vesistöistä kuuluisin on Suomen suurin järvi Saimaa, jonka merkitys maakunnan ympäristöpolitiikalle on suuri. Lain nojalla Etelä-Savon maakunnasta on rauhoitettu runsaat 20 000 hehtaaria, lisäksi erilaisia luonnonsuojeluohjelmia on laadittu maakunnassa noin 200 000 hehtaarille, näistä kaksi kolmasosaa on vesistöalueita. Suojeluohjelmat koskevat erittäin uhanalaisia eläinlajeja, joista kuuluisin on saimaannorppa. (Etelä-Savo ennakoi 2016.)

Maatalouden asema on ollut ennen merkittävä Etelä-Savossa, mutta selkeä rakennemuutos on käynnissä. Maatilojen lukumäärä on laskenut: kun maatiloja vuonna 2000 oli noin 4000 kappaletta, oli lukumäärä vuonna 2015 noin 2400. Samoin keskimääräinen pinta-ala oli vuonna 2000 noin 20 hehtaaria ja vuonna 2015 30 hehtaaria/maatila. Valtakunnallisesti tarkasteltuna maatilojen määrä ja tilojen keskikoko ovat alle maan keskiarvon. (Etelä-Savo ennakoi 2016.)

Etelä-Savo on merkittävä maakunta, kun tuotantoa arvioidaan avomaantuotannossa, lypsykarjataloudessa, naudanlihantuotannossa, erikoiskasvituotannossa ja muussa laidunkarjassa. Näiden maatilojen osuus ylittää maan keskiarvon. (Etelä-Savo ennakoi 2016.)

Puhtaita viljatiloja Etelä-Savossa vuonna 2015 oli 338 kappaletta. Määrä on pysynyt vakaana, mutta alueen maitotiloilla on ollut suuria muutoksia. Vuonna 2000 maitotiloja alueella oli noin 1400, mutta vuonna 2015 määrä oli enää 472 kappaletta. Ajanjakson sisällä on vähentynyt myös erikoiskasvitilojen ja naudanlihaa tuottavien tilojen määrä, toisaalta muu kasvintuotanto on lisääntynyt. Samoin maakunnassa on kasvanut hevos-, sika-, siipikarja-, vuohi- ja lammastalous. (Etelä-Savo ennakoi 2016.)

Luonnonmukaisesti viljellyn pellon pinta-ala on lisääntynyt Etelä-Savossa noin 4 % viimeisten lähivuosien aikana. Määrän lisäykseen on vaikuttanut mm. vuonna 2013

Mikkeliin perustettu Luomuinstituutti, joka on vaikuttanut alueella paitsi luonnonmukaisesti viljellyn tuotannon lisääntymiseen myös alueella tapahtuvaan luomutuotteiden alkujalostukseen. (Etelä-Savo ennakoi 2016.)

Vuonna 2015 luomusertifioituja maatiloja oli Etelä-Savon maakunnan alueella 262 kappaletta. Tilat muodostavat 6,2 % osuuden koko Suomen luomutiloista. Alueen luomutilojen osuus maakunnan kokonaismaatiloista on suurempi kuin Suomessa keskimäärin. Luomuviljelyn alan hehtaarimäärä oli vuonna 2015 10 246, kun mukaan otetaan myös siirtymävaiheen alueet. (Luomu 2017.)

4.2 Maatalouden rakenne Pirkanmaalla

Pirkanmaan maakunta määrittelee itsensä eurooppalaiseksi teknologiamaakunnaksi. Maakunnassa yhdistyvät elävä ja kehittyvä maaseutu, monipuolinen luonto ja maisema sekä kasvava kaupunkialue. Maakunnan keskus on Tampereen kaupunki, jonka ympärillä oleva maaseutu luokitellaan ydinmaaseudeksi. (Honkaniemi, Leiponen-Syyrakki & Talola 2012, 5.)

Tampere on suurin sisämaan keskus Pohjoismaissa. Suomessa Tampere ja sen ympäristö kuuluu Helsingin ja Turun alueen ohella maan nopeimmin kehittyvimpiin alueisiin. Pirkanmaa on väestöltään nopeasti kehittyvä ja kuuluu Suomen harvoin kasvu-maakuntiin. (Honkaniemi ym. 2012, 5.)

Pirkanmaan ELY-keskuksen tekemässä selvityksessä on pohdittu Pirkanmaan maaseudun vahvuuksia ja heikkouksia. Alueen vahvuuksiksi on löydetty logistinen sijainti, elinkeinorakenne ja maakunnan jatkuva dynaaminen kehittyminen. Maatalous on monipuolista käsittäen tuotantosunnat maidontuotannosta, kasvinviljelystä, siipikarjatuotannosta, sikataloudesta ja naudanlihantuotannosta. Vahvuuksina pidetään lähiruoan ja luomuruuan kasvavaa suosiota ja alueellista elintarvikealan jatkojalostusta. (Honkaniemi ym. 2012, 5.)

Alueen maatalouden ja maaseudun heikkoutena on maakunnassa vallalla oleva välinpitämätön suhtautuminen sekä maaseutuun että alueen maatalouteen. Maaseudun ja maatalouden kehittäminen on jäänyt maakunnan päätaajamien varjoon. Maata-

louden mahdollisuuksina olisi osaamisen kehittäminen, jolloin innovaatioita ja yritysverkostoja hyödynnettäisiin maaseudulla. Tampereen sijainti keskellä mahdollistaisi luomu- ja lähiruuan suosion hyödyntämisen. (Honkaniemi ym. 2012, 5-9.)

Tampereen voimakas vaikutus maaseudulla on toisaalta negatiivinen: maakunnassa siirrytään taajamiin. Enää noin 13 % Pirkanmaan väestöstä asuu maaseudulla. Maatalouden rakennemuutos on voimakasta kuten muuallakin Suomessa. Tilojen keskikoko kasvaa ja lukumäärä pienenee. (Honkaniemi ym. 2012, 9.)

Vuonna 2010 Pirkanmaalla oli 4364 maatilaa, vuonna 2015 vastaava luku oli 1441. Maatilojen keskimääräinen koko kasvoi samassa ajassa 37 hehtaarista 42 hehtaariin. (Luke Tilastotietokanta 2017.)

Pirkanmaan maataloista 10 %:lla on luomusitoumus, mikä on keskimääräistä suurempi osuus. Luomutuotantoon kiinnostusta on varsinkin vilja- ja lammastiloilla. (Honkaniemi ym. 2012,9.)

Pirkanmaan maataloista vuonna 2010 suurin osa oli vilja- tai muu kasvinviljelytiloja, 2711 kappaletta. Vuonna 2015 saman tyyppisiä tiloja oli 2599 kappaletta. Maidon- tuotantoon suuntautuvia tiloja vastaavina vuosina oli 558 ja 429 kappaletta. (Luke Tilastotietokanta 2017.)

5 Motivaatio

5.1 Motivaatio ja motivaatioon vaikuttavat tekijät

Termi motivaatio johdettuna latinan kielen sanasta *movere* tarkoittaa käännettynä liikuttaa, panna liikkeelle, vaikuttaa jonkun mieleen, saada aikaan, aloittaa jne. (Salmi & Linkomies 1974, 186). Psykologisena terminä sanaa on alettu käyttämään kuvaamaan järjestelmää, joka virittää ja ohjaa käyttäytymistä (Ruohotie 1998, 36).

Ennen motivaatio-termin käyttämistä tutkijat ja filosofit käyttivät käsitettä hedonismi. Sana juontuu antiikin kreikasta ja tarkoittaa pyrkimystä vältellä epämiellyttäviä kokemuksia ja pyrkiä kohti miellyttäviä kokemuksia. Motivaatio-käsitteeseen liitetään usein altruismi, jolloin ihminen tavoittelee läheisensä auttamista ilman palkkio-odotusta. (Elola 2005, 4.)

Motiivi on kantasana motivaatiolle. Kun on kyse motiiveista, mainitaan termejä tarpeet, halut, vietit, sisäiset mielenkiinnon kohteet sekä palkkiot ja rangaistukset. Motiivit ovat voimia, jotka ylläpitävät ja virittävät jokaisen yksilön käyttäytymistä ja käyttäytymisen suuntaa. Motiiveja kuvaillaankin termillä päämääräsuuntautuneisuus, jota ne ovat joko tiedostettuina tai yksilön niitä tiedostamatta. (Ruohotie 1998, 37.)

Motivaatio kuvaa yksilön sitä käyttäytymisen tilaa, jonka sen hetkiset motiivit ovat aikaansaaneet. Yleensä motivaatiota kuvataan eräänlaisena vektorisuureena, jonka komponentteja ovat voimakkuus ja suuntautuneisuus: vireys ja suunta. (Ruohotie 1998, 37.)

Motivaatio-termiä voidaan kuvailla kolmella ominaisuudella. Motivaatiolla on vireys, joka on yksilössä oleva voimavirta ja saa hänet käyttäytymään tietyllä tavalla. Motivaatiolla on suunta: yksilön käyttäytymisellä on jokin päämäärä, johon toiminta suunnataan. Motivaatio reflektoituu ympäristöön: ympäristön palaute joko voimistaa yksilön toimintaa tai heikentää toiminnan vireyttä, jolloin yksilö joko jatkaa toimintaansa, luopuu toiminnasta tai suuntaa sen toisin. (Ruohotie 1998, 37.)

Toimintaansa ihminen ohjaa palkkioilla ja kannusteilla. Kannusteet ovat ennakoivia, palkkiot vahvistavat suoraa toimintaa. Kannusteet voidaan eritellä sisäisiin ja ulkoiisiin, jolloin motivaatio voidaan jakaa ulkoiseen ja sisäiseen motivaatioon. Sisäiset palkkiot liittyvät esim. työn sisältöön kuten mielekkyyteen ja onnistumiseen. Yksilö tällöin välittää palkkiot itselleen. Sisäiset palkkiot tyydyttävät ns. ylemmän asteen tarpeita ja palkkiot ovat ns. subjektiivisia esiintyen positiivisten tunteiden muodossa. (Ruohotie 1998, 38.)

Ulkoiset palkkiot ovat ympäristöstä johdettuja ja siitä riippuvaisia kuten työstä saatava palkka ja ulkopuolisen antama kannustus. Ulkoiset palkkiot ovat yksilön ulkopuolisen tahon välittämiä kuten esim. yhteisön, organisaation tai esimiehen. Ulkoiset palkkiot tyydyttävät ns. alemman asteen tarpeita kuten turvallisuuden ja ravinnon tarpeet. Ulkoisille palkkioille on tyypillistä, että ne ovat objektiivisia ja esiintyvät rahan tai esim. yhteiskunnallisen aseman muodossa. Ulkopuolisen palkkion kesto on ajallisesti lyhyt: motivoidakseen yksilöä palkkio pitää saada toistuvasti. (Ruohotie 1998, 38.)

Motivaatiota voidaan kuvailla sanalla tilannesidonnainen, toisaalta motivaatio on eriteltävissä tilannemotivaatioon ja yleismotivaatioon (Ruohotie 1998, 41).

Tilannemotivaatiossa sisäiset ja ulkoiset ärsykkeet aktivoivat motiiveja, ja tuloksena on toiminta, johon yksilö sillä hetkellä tähtää. Tilannemotivaatio on luonteeltaan dynaaminen ja vaihteleva. (Ruohotie 1998, 41.)

Yleismotivaatio on pysyvämpi käyttäytymismalli. Yleismotivaatio kuvaa yksilön käyttäytymisen yleistä suuntaa ja toiminnan vireyttä. Yleismotivaatio on pohjana tilannemotivaatiolle. (Ruohotie 1998, 42.)

Sekä tilanne- että yleismotivaatioon vaikuttavat yksilön asenteet. Asenne on yksilön luonteessa kohtuullisen pysyvä ja vaikeasti muuttuva tapa reagoida uusiin tilanteisiin. Motivaatio on kestoaltaan lyhyt, asenne on pysyvämpi. Motivaatio vaikuttaa yksilön toiminnan vireyteen, asenne toiminnan laatuun. Asenne vaikuttaa yksilön kohtuullisen pysyvään tapaan tuntea, toimia ja ajatella. Asenne on yksilön luoma tapa hahmottaa ympäristöään. Asenne pitkälti määrittää, mitä yksilö ympäristössään arvioi, miten positiivisesti tai negatiivisesti hän kokee erilaiset ympäristön tilanteet, henkilöt tai objektit. Asenteen taustalla ovat yksilön kokemukset ja taipumukset; asenteen voimakkuus ja pysyvyys ovat yhteydessä asenteen sisäistämistasteeseen. (Ruohotie 1998, 42.)

Motivaatioprosessista ei ole yleisesti hyväksyttyä koko prosessin kattavaa motivaatioteoriaa. Käsitteenä motivaatio on hypoteettinen eli oletuksiin perustuva. Yksilöstä ei voida suoraan mitata motivaatiota eikä motivaatio sinänsä ole havainnoitavissa. Motivaatio koostuu prosesseista, mutta näistä tutkijat eivät ole pystyneet muodostamaan yhtenäistä teoriaa. Motivaatio on luonteeltaan dynaaminen ja vaihtelee yksilöittäin. Tarpeet, odotukset ja halut ovat erilaisia, jolloin erilaiset motiivit eivät ainoastaan muutu vaan ovat toisinaan keskenään ristiriitaisia. Toiminnan päämäärä vaikuttaa myöhempiin motiiveihin ja niistä seuraaviin käytösmalleihin. (Elola 2005, 5.)

Motivaatioprosessi voidaan eritellä kronologisesti toisiaan seuraaviksi sekvensseiksi. Motivaatiolla on lähtökohta, perusta, joka johdattaa toiminnan motivaatioprosessiin. Tuloksena on motivaation aiheuttaman toiminnan seuraus. Prosessin moottorina on

yksilön tahto. Tahto johdattaa yksilöä suuntaamaan ja kontrolloimaan omia kognitioita, emotioita ja motivaatioita, kun yksilö törmää kilpaileviin tavoitteisiin tai muihin häiriöihin, jotka vaikeuttavat prosessointia. (Ruohotie 1998, 51.)

Motivaation lähtökohtana on erilaiset tarpeet. Tarve voidaan määritellä yksilön sisäiseksi epätasapainotilaksi. Yksilö pyrkii toimimaan saavuttaakseen jälleen toiminnalleen tasapainon. Tarpeiden vaihtelu ja voimakkuus ohjaavat yksilön toiminnan yrittämis- ja suoriutumistahtovoimakkuutta. Ns. frustraatioteoria tulkitsee tarpeiden tyydyttämisen johtavan tarpeen vähenemiseen ja toisaalta turhautuminen eli frustraatio aiheuttaa tarpeen voimistumista. Tällöin oletuksena käytetään kolmea yleisesti hyväksyttyä tarvetta: toimeentulotarpeet, liittymistarpeet ja kasvutarpeet. Yleisesti hyväksyttyjen teorioiden mukaan yksilö pyrkii ensin tyydyttämään ns. alempia tarpeita ja siirtyy tämän jälkeen tarvehierarkiassa ylöspäin. Mikäli ylempien tarpeiden tyydyttäminen epäonnistuu, siirtyy tarpeiden tyydyttäminen jälleen alemmille tarvehierarkiatasolle. (Ruohotie 1998, 51.)

Motivaation perustana on tarpeiden ohella arvot. Arvojen voidaan määritellä kuvastavan yksilön toiminnan tavoiteltuja päämääriä. Toiminnan tavoitteiden ja arvojen välillä on dynaaminen yhteys: toiminnan tavoitteet myötäilevät arvoja ja jos tavoitteita muutetaan niistä saadun palautteen pohjalta, seuraa yleensä arvojenkin muuttuminen. (Ruohotie 1998, 53.)

Motivaatioprosessin ytimen muodostavat aikomukset ja tavoitteet sekä tarpeiden, arvojen ja motiivien yhteisvaikutuksena seurannut suoritus tai toiminta. Ns. suunnitellun toiminnan teoriassa aikomus on oleellinen tekijä. Erilaiset aikomukset yhdistävät motivaation osatekijät, joista riippuu, miten voimakkaasti yksilö toteuttaa aikomuksiaan saavuttaa tavoitteensa. Toiminta on saattaa olla riippuvainen tekijöistä, jotka eivät liity itse motivaatioon kuten esim. ajasta ja taloudellisesta tilanteesta. Tällöin toiminta voi estyä aikomuksesta ja motiiveista huolimatta. Mitä paremmin ns. ei-motivationaleiset tekijät ovat käytettävissä, sitä todennäköisemmin aikomus ja toiminta toteutuvat ja johtavat tavoitteeseen. (Ruohotie 1998, 54.)

Toiminta voi johtaa tavoitteeseen tai epäonnistua monenlaisista syistä. Toiminnan tuloksia yksilö voi selittää esim. kyvykkyydellään, ponnistelulla tai silkalla onnella;

epäonnistumisesta yksilö voi syyttää tehtävän vaikeutta tai olosuhteista johtuvia häiriötekijöitä. Tulkinat ja selitykset vaikuttavat yksilön myöhempiin odotuksiin ja näkemyksiin. Onnistuminen tai epäonnistuminen voi määritellä yksilön myöhempiä käyttäytymistä, sen suuntaa ja voimakkuutta. (Ruohotie 1998, 63.)

Motivaation sekvenssikuvaksen viimeinen vaihe on toteutuneen suorituksen seuraukset. Vahvistamisteoria tutkii, miten toiminnasta seuranneet palkkiot vaikuttavat yksilön tulevaan käyttäytymiseen. Yleinen periaate tällöin on, että toiminnasta saatu palkkio vahvistaa toimintaa. Jos palkkio on positiivinen, todennäköisyys käyttäytymisen toistamiseen kasvaa; jos palkkio on negatiivinen, käyttäytymistä pyritään välttämään tulevaisuudessa. Kielteisiä palkkioita kutsutaan negatiiviksi vahvistimiksi, myönteisiä palkkioita positiivisiksi vahvistimiksi. (Ruohotie 1998, 64.)

Yksilön toivottua käyttäytymistä on edullista vahvistaa positiivisilla vahvisteilla ja jättää pois negatiiviset vahvisteet. Paradoksaalista käyttäytymisen vahvistamisessa on, ettei positiivisten vahvisteiden lineaarinen lisääminen paranna suoritustasoa. Yksilö kohtaa kylläisyysvaikutuksen, jolloin hän ei enää motivoidu tavoittelemaan lisäpalkkioita. (Ruohotie 1998, 66.)

Toiminnan palkkion tulee vastata yksilön omia mieltymyksiä. Palkkion tulisi johtaa tyytyväisyyteen, jotta yksilö voisi positiivisesti reflektoida motivaatioprosessin seurauksia motivaation perustana oleviin tarpeisiinsa, arvoihinsa ja motiiveihinsa. (Ruohotie 1998, 66.)

Motivaation toimintaa edeltävät ja virittävät kannusteet ennakoivat yksilön saamaa palkkiota, joka vahvistaa toiminnan mielekkyyden. Kannusteet toimivat joko sisäisesti tai ulkoisesti. Vastaavasti voidaan motivaatiota tarkastella termeillä sisäinen ja ulkoinen motivaatio. (Ruohotie 1998, 38.)

Sisäinen ja ulkoinen motivaatio ovat toisiaan täydentäviä, eivät täysin erillisiä. Molemmat motivaatiot voivat esiintyä samanaikaisesti toisiaan täydentäen. Yksilöä voivat motivoida erilaiset tekijät erilaisissa tilanteissa. (Elola 2005, 23.)

Sisäinen ja ulkoinen motivaatio voivat toisaalta toisinaan kumota toistensa vaikutusta. Jos yksilön toiminnalle löytyy monta erilaista syytä, voivat eri motivaatioiden vaikutukset heikentää toimintaa ja sen lopputulosta. (Martela 2015, 32.)

5.2 Ulkoinen motivaatio

Ulkoista motivaatiota voidaan kuvailla sanalla reaktiivinen. Ulkoinen motivaatio on yksilön vastaamista uhkiin ja olemassaoloa vaarantaviin tekijöihin. Ulkoinen motivaatio on resurssien keräämistä, jotta tilanteesta selviää eteenpäin. Ulkoisen motivaation vaikuttaessa tekeminen koetaan välineeksi, jolla päästään tai saavutetaan ulkoinen palkkio tai päämäärä. Yksilö pakottaa itsensä työntämään itseään, jotta tekisi asian, jolla tavoiteltu päämäärä saavutettaisiin. (Martela & Jarenko 2014, 14.)

Ulkoisen motivaation käyttäminen kuluttaa yksilön henkisiä voimavaroja. Tekeminen koetaan pakon edessä suoritetuksi. (Martela & Jarenko 2014, 14.)

Maslown tarvehierarkiateoriassa alimmilla tasoilla ovat ihmisen fyysiset perustarpeet: fysiologiset tarpeet sekä turvallisuuden tarpeet. Näiden kahden tarpeen katsotaan olevan motivaattoreina ulkoiselle motivaatiolle. (Elola 2005, 12.)

Ulkoinen motivaatio vastaa pohjimmiltaan kysymyksiin, miten elossa pysytään ja selvitään fyysisesti. Yksilö hakee ja haluaa tällöin laumansa hyväksyntää ja asemaa siinä. Toisaalta hän tarvitsee turvallisuutta ulkopuolisia uhkia vastaan ja pyrkii turvaamaan omat resurssinsa. (Martela 2015, 45.)

Ulkoiselle motivaatiolle tyypillisiä ominaisuuksia reaktiivisuuden lisäksi ovat ulkoiset palkkiot ja rangaistukset sekä negatiiviselta palkkiolta suojautuminen. Ulkoinen motivaatio kaventaa yksilön näkökulmia ja usein se lopulta koetaan kuluttavana. (Martela & Jarenko 2014, 14.)

5.3 Sisäinen motivaatio

Sisäistä motivaatiota voidaan kuvailla termillä proaktiivinen. Maslown tarvehierarkiassa sisäisiä motivaatiotekijöitä on vaikea määritellä selkeästi, mutta tarvehierarkian ylimmät tasot kuvaavat niitä parhaiten. Ylimmällä tasolla fysiologisten tarpeiden ja turvallisuuden tarpeiden jälkeen tulevat rakkauden tarpeet, arvonannon tarpeet ja kaikkein ylinnä itsensä toteuttamisen tarpeet. (Elonen 2005, 12.)

Sisäisessä motivaatiossa yksilö on innostunut toiminnasta ja siitä seuraavasta palkkiosta. Hän itse hakeutuu suorittamaan toimintoa, toisin kuin ulkoisessa motivaatiossa. Toiminta ei välttämättä ole riippuvainen ulkoisesta palkkiosta vaan yksilön sisäisestä

innostuksesta suorittaa tehtävänsä. Sisäinen motivaatio ikään kuin kumpuaa yksilöstä: yksilö hakeutuu itse aktiivisesti tekemään häntä innostavia asioita. (Martela & Jarenko 2014, 14.)

Sisäinen motivaatio on yksilön ajattelun näkökulmaa laajentavaa ja etsiytyy positiiviseen. Se on yksilöä energisoivaa ja innostavaa. Sisäisessä motivaatiossa yksilö kokee tietyn tehtävän puoleensa. (Martela & Jarenko 2014, 14.)

Sisäinen motivaatio voidaan jakaa kahtia. Sisäsyntyisessä motivaatiossa yksilö kokee tekemisen itsessään olevan nautinnollista. Sisäistetyssä motivaatiossa yksilö kokee tehtävän suorittamisen olevan arvokasta, koska se on kytköksissä hänelle tärkeisiin arvoihin ja päämääriin. (Martela & Jarenko 2014, 14.)

Ulkoinen motivaatio keskittyy yksilön fysiologiseen selviytymiseen. Sisäinen motivaatio keskittyy kokemuksiin, jotka antavat yksilön elämälle merkityksen. Tällöin mainitaan neljä ihmisen psykologista perustarvetta, jotka liittyvät itsensä ylittämiseen ja itsensä toteuttamiseen. (Martela 2015, 51.)

Itsensä toteuttaminen käsittää ihmisen autonomian eli vapaaehtoisuuden: hän on vapaa päättämään, mitä haluaa tehdä. Tällöin hänellä on valinnan- ja toiminnanvapaus. Hänen työnsä ei ole ulkoa ohjattua vaan hän pystyy itse kontrolloimaan toimiaan, jolloin hän kokee asian omakseen. (Martela 2015, 51.)

Itsensä toteuttamiseen kuuluu yksilön kokemus omasta kyvykkyydestään. Yksilö luottaa omaan kykyynsä suoriutua tehtävästä ja viedä sen loppuun menestyksekkäästi. Hän luottaa itseensä ja osaamiseensa. (Martela 2015, 51.)

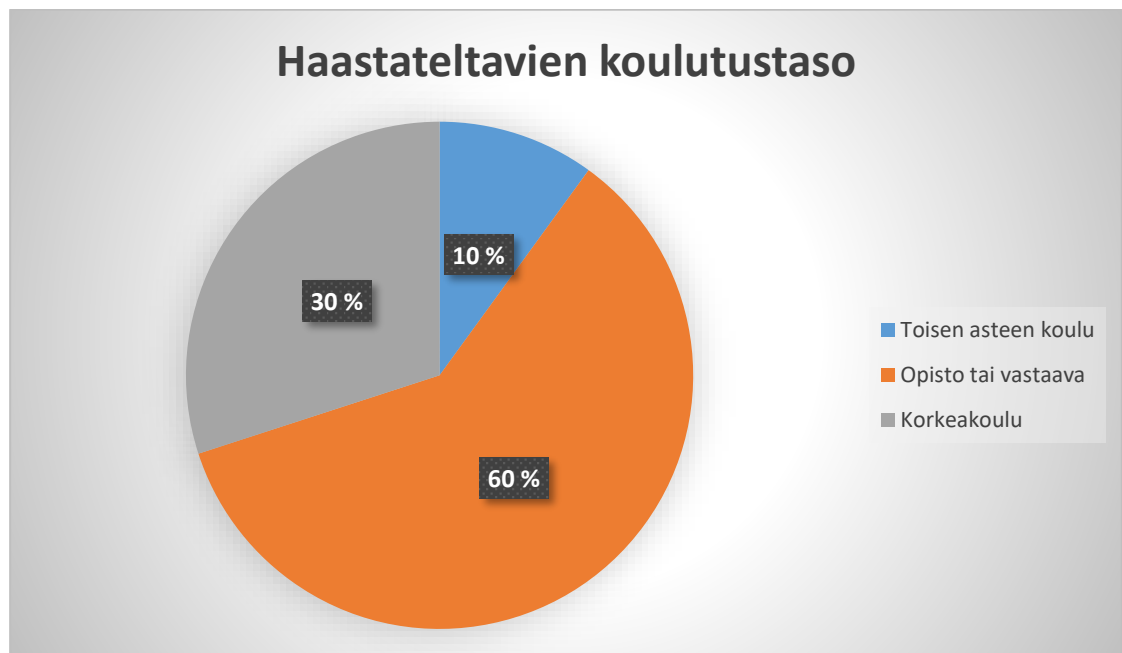
Itsensä ylittämisen perustarpeeseen kuuluu yksilön tunne, että hän kytkeytyy muihin ihmisiin. Elämän arvokkuus syntyy tästä kytköksestä. Hänellä on tarve kuulua ympäristöönsä ja saada hyväksyntää. Perustarpeeseen kuluu myös tunne, että yksilö pystyy vaikuttamaan positiivisesti häntä ympäröivien ihmisten elämään ja että hänen toiminnallaan on myönteinen vaikutus ympärillä oleviin ihmisiin. (Martela 2015, 53.)

6 Tutkimuksen toteuttaminen ja tutkimuksen tulokset

6.1 Haastateltavien taustatietoja

Tutkimusongelmana oli luonnonmukainen tuotanto ja siinä näkökohtana, miksi tuottajat valitsevat luomutuotantoon siirtymisen. Tutkimusotteeksi valittiin kvalitatiivinen tutkimusote ja tutkimusmenetelmäksi haastattelu. Haastattelun kohteet valittiin Pirkanmaan ja Etelä-Savon maakunnista, kummastakin 10 henkilöä. Tuottajien yhteystiedot haettiin Eviran luomuhakupalvelua hyödyntäen. Haastattelun rungoksi laadittiin puolistrukturoitu kyselylomake (ks. liite 1), johon haastateltavat saivat halutessaan tutustua etukäteen. Haastattelu tapahtui puhelimitse.

Kyselytutkimukseen osallistujista 60 % oli naisia ja 40 % miehiä. Tulos poikkesi jonkin verran Eviran hakukoneelta saaduista alkutiedoista, mutta selittyy mahdollisesti kyselyn ajankohdalla, joka oli syksy. Puolet tiloista sijaitsi Pirkanmaalla, puolet Etelä-Savossa. Koulutuksesta kyseltiin tietoja rajaamatta haastattelukysymystä kenelläkään itse haastattelutilanteessa. Tällöin haastateltava saattoi mahdollisesti olla eri henkilö kuin luomuhakupalvelun tiedoissa mainittu tilatunnuksen omaava toimija. Pelkällä peruskoulutasoisella koulutuksella ei haastateltavia ollut, toisen asteen koulutus oli 2 haastateltavalla. Opisto tai vastaavan tason koulutus oli 12 henkilöllä. Korkeakoulutason koulutus oli 6 haastateltavalla. (Ks. kuvio 1.)

Kuvio 1. Haastateltavien koulutustaso

Tilan kokoa kysyttiin haastattelussa taustatietona. Haastateltavien otoksen suuruus ja tutkimusongelman kysymykset eivät anna tarvetta käsitellä tilakokoa tutkimustulokseen vaikuttavana tekijänä.

Tilakoko vaihteli 12,5 hehtaarin ja yli 200 hehtaarin välillä.

Kasvinviljely oli päätuotantosuuntana 12 tilalla, joista 6 sijaitsee Pirkanmaalla. Kotieläintuotantoa oli 9 haastatellulla tilalla näistä 4 sijaitsee Pirkanmaalla. Kasvinviljelytiloista Pirkanmaalla 2 on erikoiskasvintuotantoa, Etelä-Savossa kaikilla otannassa olleilla tiloilla on viljelyssä muitakin kasveja kuin viljaa. Muita viljelykasveja ovat mm. nurmirehukasvit, sipulit ja erilaiset juurikkaat.

Kotieläintalous oli haastattelun mukaan päätuotantosuunta Pirkanmaalla 4 tilalla. Loppuilla Pirkanmaan tiloilla päätuotantosuunta oli kasvituotanto. Vastaavasti Etelä-Savossa kotieläintiloista kolmella tilalla oli lihantuotantoa, kahdella tiloista oli erikoiskasvituotantoa. Maidontuotantotiloja haastatelluista oli kaksi.

Tilalla pääasiallisesti viljeltävät kasvit olivat vilja ja nurmi Pirkanmaalla tilan päätuotantosuunnan mukaisesti. Etelä-Savossa viljeltiin viljakasveja, nurmea sekä mansikkaa ja puutarhakasveja.

Tilat olivat siirtyneet luomuun vuosina 2014 ja 2015. Pirkanmaalla haastatelluista 5 oli sitoutunut luomutuotantoon 2014 ja 5 tilaa 2015. Etelä-Savon haastatelluista tiloista 7 oli siirtynyt luomuun 2014 ja 3 vuonna 2015.

6.2 Luomutuotteista saadaan parempi markkinahinta

Tuotteista saatava parempi markkinahinta oli tärkeä syy luonnonmukaiseen tuotantoon siirryttäessä puolella pirkanmaalaisista tiloista, eteläsavolaisista tiloista ainoastaan yksi mainitsi paremman hinnan olleen siirtymistä vahvistava tekijä. Luomusta maksettavilla hinnoilla ei koettu saatavan tuotteille lisäarvoa maitotiloilla eikä naudanlihatuotantotiloilla. Lisäarvoa korostettiin viljatililla sekä erikoiskasveihin erikoistuneilla tiloilla. (Ks. kuvio 2.)

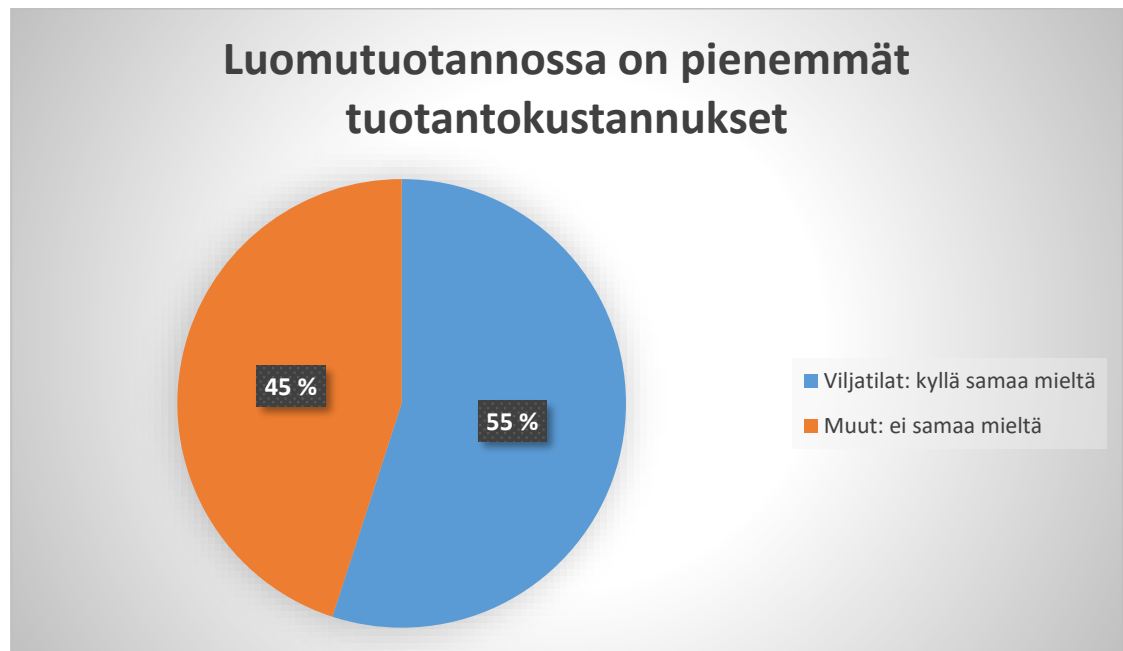

Kuvio 2. Tuotteista saatava parempi markkinahinta

6.3 Luomutuotannossa on pienemmät tuotantokustannukset ja sen myötä kannattavuus on parempi

Luomutuotannon pienemmät tuotantokustannukset olivat syynä tuotantosuunnan vaihtoon viljailoilla. Kaikki viljailat mainitsivat pohtineensa, miten kasvinsuojeluvälineiden ja ostolannoitteiden poisjäänti vaikuttaa tilan taloudelliseen tulokseen.

Tuotantokustannusten katsottiin kasvaneen maitotiloilla. Lihakarjailoilla tuotantokustannusten määrän ei katsottu olevan tärkeä tekijä luomuun siirtymisessä. Erikoiskasveja viljelevät tilat eivät maininneet tuotantokustannusten vaikutusta. (Ks. kuvio 3.)

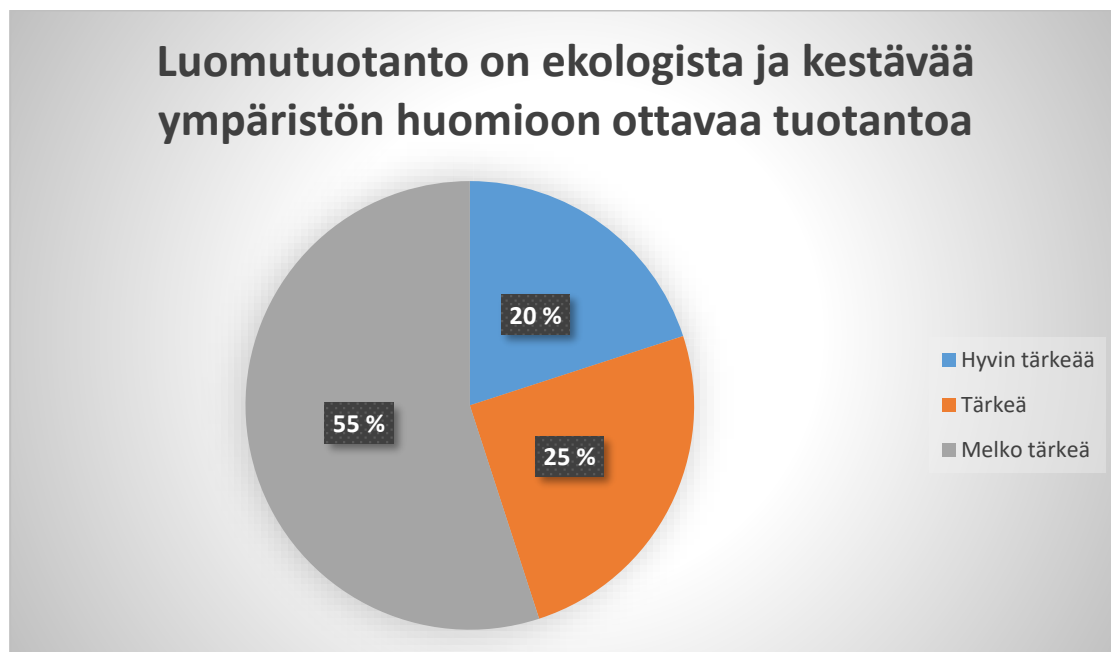

Kuvio 3. Luomutuotannossa on pienemmät tuotantokustannukset ja sen myötä kannattavuus on parempi

6.4 Luomutuotanto on ekologista ja kestävää ympäristön huomioon ottavaa tuotantoa

Kaikki haastatellut myönsivät luomutuotannon olevan ekologista ja kestävää ympäristön huomioon ottavaa tuotantoa. Luomutuotantoon siirtymisessä tämä oli kahdella viljailalla merkittävä asia. Lihakarjailoilla ympäristön huomioiminen oli tärkeää

kaikilla, kaksi tilaa nosti tämän väittämän yhdeksi tärkeimmistä syistä luomuun siirtymistä pohtiessaan. Erikoiskasvitilat pitivät ympäristön huomioimista hyvin tärkeänä tekijänä, mutta eivät pitäneet tätä tekijää kuitenkaan oleellisena, kun luomutuotantoon siirtymisestä oli päätetty. (Ks. kuvio 4.)

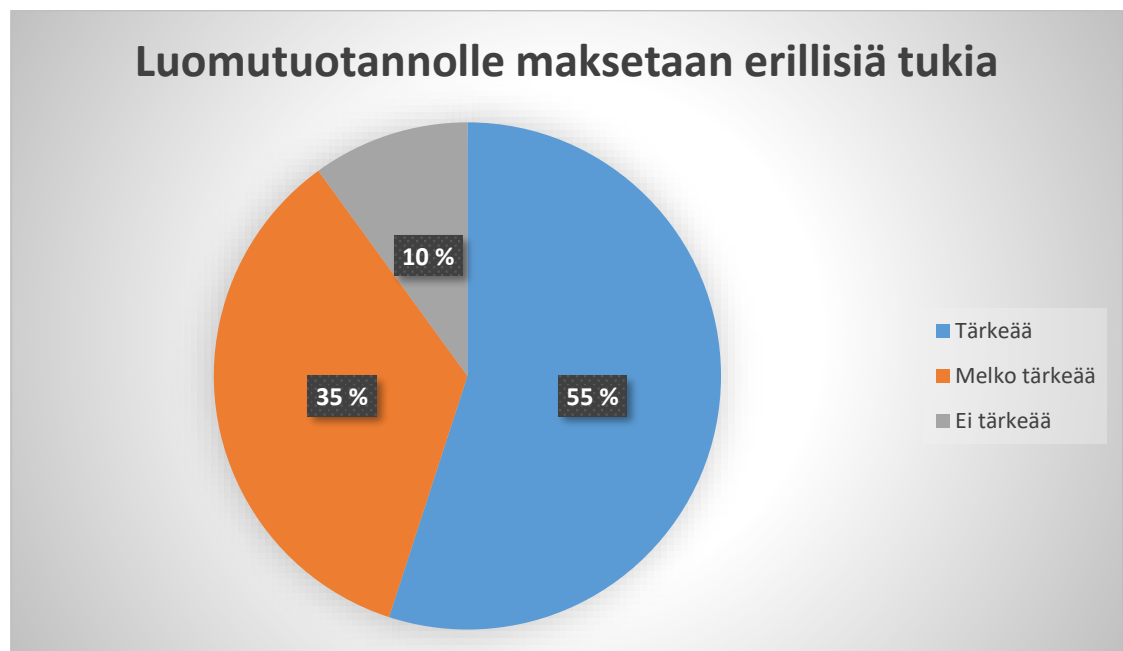
Kuvio 4. Luomutuotanto on ekologista ja kestävää ympäristön huomioon ottavaa tuotantoa

6.5 Luomutuotteet ovat terveellisiä ja puhtaita

Viljatilat eivät painottaneet tilan tuotteiden terveellisyyttä ja puhtautta luomutuotantoon siirryttäessä. Maitotilat mainitsivat tuotteiden puhtauden, mutta eivät pitäneet tuotteiden terveellisyyden ja puhtauden olevan olleen oleellisen valintakriteerin, kun päätös luomutuotantoon siirtymisestä oli tehty. Tuotteiden puhtaus ja terveellisyys olivat tärkeää tiloille, joilla toiminnassaan oli suoramyynä suoraan kuluttajille. Suoramyynä oli haastatelluista tiloista puutarhakasveja tuottavilla tiloilla sekä naudanlihan tuottajilla. Siirryttäessä luomuun tuotteiden puhtaus ja terveellisyys olivat tärkeä valintaperuste ainoastaan puutarhatuotteita suoramyynä kahdelle tilalle.

6.6 Luomutuotannolle maksetaan erillisiä tukia

Luomutuotannolle maksettavat tuet olivat haastatelluilla viljajaloilla tärkeä motivoiva tekijä, kun tilat olivat päättäneet siirtyä luonnonmukaiseen tuotantoon. Naudanlihan tuottajat pitivät tukia merkittävinä tilan talouden kannalta, mutta eivät kuitenkaan tärkeimpänä motivoivana tekijänä luonnonmukaiseen tuotantoon siirryttäessä. Suoramyynä harjoittavat puutarhakasvien tuottajat myönsivät tukien merkityksen, mutta eivät pitäneet sitä kovin tärkeänä tekijänä luomuun siirtyessään. Haastatellut maitotilat eivät pitäneet luonnonmukaisten tukien merkitystä oleellisena tekijänä. (Ks. kuvio 5.)

Kuvio 5. Luomutuotannolle maksetaan erillisiä tukia

6.7 Kuluttajat ostavat nyt ja tulevaisuudessa yhä enemmän luonnonmukaisesti tuotettuja tuotteita

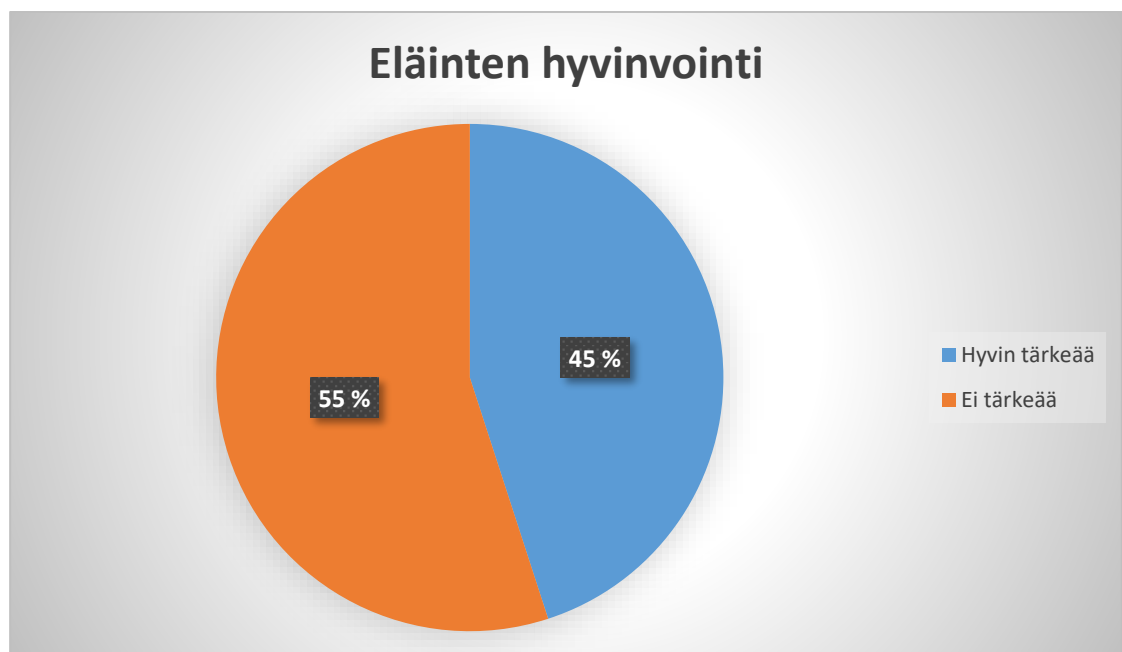
Kuluttajien käyttäytyminen oli tärkeä tekijä suoramyynitiloille ja samalla tärkeä tekijä, kun tilat tekivät päätöksen luomuun siirtymisessä. Oleellisen tärkeä motivaattori se oli puutarhatuotteita suoramyynille tiloille. Maitotiloille kuluttajien käytös ei ollut

ratkaiseva tekijä. Puhtaat viljatilat eivät pitäneet kuluttajien käyttäytymistä mitenkään tärkeänä tekijänä.

6.8 Luomutuotannossa eläinten hyvinvointiin kiinnitetään erityistä huomiota

Tuotantoeläinten hyvinvointi oli erittäin tärkeää kotieläintiloilla. Eläinten hyvinvointi oli kaikilla haastatelluista tiloista tärkein seikka tai tärkeimpien seikkojen joukossa, kun tilalla tehtiin päätös siirtyä tavanomaisesta tuotannosta luomuun. Eläinten hyvinvointia kotieläintiloilla pidettiin jopa tärkeämpänä tekijänä kuin luonnonmukaisesta tuotannosta saatavia tukia.

Tilat, joilla ei ollut tuotantoeläimiä, eivät pitäneet luonnonmukaisen tuotannon eläinten hyvinvoinnin vaatimuksia tärkeänä tekijänä luomuun siirtyessään. Tiloilla joilla oli tuotantoeläimiä, oli kaikilla kotieläinstatus ja luomukotieläintuen vaatima kotieläintiheys luomutuotantoon siirryttäessä. (Ks. kuvio 6.)

Kuvio 6. Luomutuotannossa eläinten hyvinvointiin kiinnitetään erityistä huomiota

6.9 Tilan tuotantotapa on ollut jo valmiiksi lähellä luomutuotannon toimintatapaa

Viljatiloiista kolmella tuotanto oli ollut jo valmiiksi lähellä luonnonmukaisen tuotannon toimintatapoja. Tämä oli helpottanut luomutuotantoon siirtymisen päätöstä ja ollut näin tärkeä vaikuttava tekijä.

Maitotilojen tuotanto oli mukaillut luonnonmukaisen tuotannon toimintatapoja ja vaikuttanut päätökseen siirtymisestä. Naudanlihatuotantotiloilla tuotanto oli mukailut luonnonmukaista tuotantoa ja edesauttanut luomuun siirtymistä.

Puutarhakasvien suoramyynä harjoittamat tilat olivat tuotannossa noudattaneet ennestään luonnonmukaisen tuotannon periaatteita. Toimintatapoja ei tarvinnut siirtymisen jälkeen muuttaa, mutta toisaalta tilat eivät pitäneet tätä kovinkaan tärkeänä seikkana itse siirtymiseen vaikuttavana päätöksentekijänä.

6.10 Luomutuotannon maine ja tunnettavuus ovat parantuneet

Luomutuotannon hyvää mainetta ja tunnettavuutta pidettiin tärkeänä suoramyynätiloilla. Erityisesti tätä korostettiin tärkeänä seikkana, kun oli tehty päätös siirtää tuotantoeläimet luomuun. Maine ja tunnettavuus olivat tärkeitä tekijöitä myös puutarhatuotteita suoramyynätiloille.

Viljatililla luomutuotannon maineen ja tunnettavuuden parantuminen myönnettiin siirtymistä helpottavana tekijänä, mutta yksikään viljatiloiista ei pitänyt sitä oleellisen tärkeänä luonnonmukaiseen tuotantoon siirtymisen päätöksen tekovaiheessa.

6.11 Muut haastattelussa läpikäydyt väittämät

Luomutuotantoon liittyvä koulutus on lisääntynyt ja parantunut -väittämä ei ollut kehenkään tuottajalle oleellisen tärkeä tekijä, kun päätös tuotantotavan vaihtumisesta oli tehty.

Luomu on mielenkiintoinen ja haasteellinen uusi tuotantotapa -väittämä ei ollut tärkeä haastatelluilla tiloilla luomusitoumusta annettaessa. Väittämän myönsi todeksi

maidontuotantotilat, puutarhakasvien tuottajat ja yksi viljatila, mutta päätöksentekoon väittämä ei ollut vaikuttanut.

6.12 Yleisiä asioita haastattelun yhteydessä

Kukaan tuottajista ei maininnut, että muiden alueella olevin luomutuottajien esimerkki olisi vaikuttanut heidän päätökseen oman tilan siirtämisessä luomutuotantoon. Muutama haastatelluista piti oman tilan luomuun siirtämistä täysin itsestään selvänä ratkaisuna tilakaupan jälkeen.

7 Tutkimustulosten analysointi

Tutkimuksella haluttiin löytää syitä, jotka ovat oleellisia vaikuttajia, kun tavanomaisesta tuotannosta siirretään tila luonnonmukaisen tuotantoon. Haastattelun tuloksena saatuja mielipiteitä analysoitiin jakamalla niitä tuotantosuunnittain tai ulkoisiin ja sisäisiin motivaatiotekijöihin.

Ulkoisiin motivaatiotekijöihin luokiteltiin tutkimuksessa kysymykset, jotka koskivat markkinahintaa, tuotantokustannuksia, luonnonmukaisesta tuotannosta saatavia tuloja sekä luomutuotantoon suunnattua koulutusta. Sisäisiin motivaatiotekijöihin luokiteltiin luomutuotannon ekologinen ja ympäristön huomioonottava väittämä, eläinten hyvinvointi, luomutuotannon hyvä maine, kuluttajien asennoituminen luomutuotteisiin sekä luomutuotannon haasteellinen ja mielenkiintoinen tuotantotapa. Oman vanhan tuotantotavan ja luomutuotannon läheisyys asettuu sekä sisäisiin motivaatiotekijöihin että ulkoisiin motivaatiotekijöihin.

Markkinahinta oli tärkeä motivaatiotekijä suurimmalle osasta tiloja, toisaalta osa luomuun siirtyvistä piti tuotteista saatavaa markkinahintaa epäoleellisena tekijänä. Tarkemmin asiaa haastattelutilanteessa selvitetessä tuli esille huomio, että luomutuotteiden hinnat lähentyvät koko ajan tavanomaisesti tuotettujen tuotteiden hintoja. Luomutuotteista saatavaa rahallista lisäarvoa eniten arvostivat viljatilat, mikä voidaan selittää viljan hinnalla. Viljan hinnalle on tyypillistä, että tuottajan saama hinta määräytyy vapaasti markkinoilla ja ostomarkkinoilla luomuviljasta on ollut niukkuutta.

Tuotantokustannukset ovat ulkoinen motivaatiotekijä, jolla on eniten vaikutusta viljailoilla. Kustannusten lasku yhdessä markkinoilta saatavaan tuotteiden lisähintaan oli haastattelussa voimakas syy siirtyä luomutuotantoon.

Luonnonmukaisesta tuotannosta maksettavat korvaukset jakoivat haastateltavien mielipiteitä. Vaihdettaessa tuotantoa tavanomaisesta luomutuotantoon oli tuilla eniten merkitystä viljailoilla. Naudanlihantuottajat ja maidontuottajat myönsivät tukien merkityksen tilan kokonaistaloudelle, mutta toisaalta haastateltavat eivät kertoneet tukien olevan määräävässä asemassa. Puutarhakasvien tuottajat pitivät luomukorvauksia tärkeinä, mutta tuet eivät olleet heillä ensisijaisena syynä siirtyä luomutuotantoon.

Luomutuotantoon suunnattua koulutusta ja sen tarjontaa eivät haastatellut pitäneet motivaattorina luomuun siirtymisessä. Yksi viljailallinen kertoi muussa koulutustilaisuudessa saadun luomuinformaation herättäneen hänessä niin paljon kiinnostusta, että ajatus luomuun siirtymisestä lähti itämään ja johti lopulta tilan siirtämiseen luomuun. Hänellekään koulutus sinänsä ei ollut syynä luomusitoumuksen tekoon.

Sisäiset motivaatiotekijät olivat esillä voimakkaasti haastatteluissa.

Tyypillinen sisäinen motivaattori luomutuotantoon siirtymisessä oli ympäristön arvostaminen. Jokainen haastateltava toi tämän esille jossain muodossa. Viljailoista ai-noastaan kaksi nosti tämän yhdeksi tärkeäksi syyksi, miksi tila oli sitoutunut luomutuotantoon. Naudanlihantuottajat toivat ympäristön arvostuksen yhdeksi päämotivaattoriksi, yksi tiloista nosti ympäristöstä huolehtimisen tilan tärkeämmäksi arvoksi tuotantoeläinten hyvinvoinnin ohella. Puutarhakasveja tuottavista ja niiden suoramyyntiä harjoittavista tiloista toinen nosti ympäristön ja siitä huolehtimisen etusijalle, toiselle asia oli tärkeä, mutta ei ratkaissut päätöstä luomuun siirtymisestä. Maaillatilalliset pitivät ympäristönarvostamista ja tuotantoeläinten hyvinvointia tärkeimpinä kriteereinä luomuun siirtyessään.

Luomutuotannon hyvä maine oli tärkeä motivaattori suoramyyntiä harjoittaville tiloille. Luomuun siirtymisessä kukaan ei kuitenkaan maininnut tätä tärkeimmäksi syyksi kuten ei myöskään kuluttajien asennoitumista luomuun. Luomutuotteiden laatu ja terveellisyys olivat puutarhatuotteita suoramyyville tiloille tärkeä, toiselle tiloista tämä oli motivaattorina luomutuotantoon siirtymisessä.

8 Tutkimuksen johtopäätökset

Tutkimuksesta johtopäätöksiä tehtäessä tulee huomioida, ettei laadullisessa tutkimuksessa pyritä yleistämään tutkimustulosta (Kananen 2015, 353). Opinnäytetyön tutkimus etsi syytä tai motivaattoria yksittäiseen päätöksentekoon. Tutkimuksessa käytetty otanta oli pieni ja haastattelutilanne koski haastateltavan sen hetkistä mielialaa ja siitä riippuvia ajatuksia.

Aikaisempia luomutuotannosta vastaavia tutkimuksia on niukasti. Pro gradu -työssä Elola (2005) pohtii, mikä ihmisiä motivoi yleisesti työssään. Hän myöntää ulkoisen motivaation merkityksen, mutta lopulta on sitä mieltä, että sisäinen motivaatio on vahvempi tekijä ihmisen käyttäytymisessä.

Luomua ja siihen siirtymistä on käsitellyt Kokkola opinnäytetyössään. Hänen tarkastelukulmansa tutkimusongelmaan on maatalouden sidosryhmät Hämeessä ja näiden mielipiteet luomuun siirtymisessä. Tutkimuksen loppupäätelmä oli, että Hämeessä luonnonmukaiseen tuotantoon ei haluta siirtyä, koska tavanomainen tuotanto on taloudellisesti kannattavaa. (Kokkola. 2014, 23-24.)

Heikura (2015, 40-41) on tutkimuksessaan löytänyt luomutuotannosta saatavan korvauksen ja tuotteiden markkinahintojen kehityksen syyksi, miksi luonnonmukaiseen viljelyyn ei haluta siirtyä Kainuussa. Hän korostaa ulkoisten palkkioiden merkitystä siirtymäpäätöstä tehtäessä.

Eri maakunnista ei pystynyt saamaan eroa syistä, miksi tavanomaisesta tuotannosta oli siirrytty luonnonmukaiseen tuotantoon. Kummassakin maakunnassa haastateltavat esittivät syitä, jotka liittyivät sekä ulkoiseen motivaatioon että sisäiseen motivaatioon. Haastateltavien ikää tai sukupuolta ei huomioitu tutkimuksessa, mutta nämäkään eivät tuoneet haastattelutilanteessa eroa motivaattoreihin.

Pieniä eroja löytyi ulkoisista motivaatioista. Kasvinviljelytilat pitivät tärkeänä syynä luomuun siirtymisen syynä ulkoisia palkkioita eli luomutuotannosta saatavia korvauksia, alenevia tuotantokustannuksia ja markkinoilta saatavaa luomutuotteiden lisäarvoa. Samoja seikkoja arvostivat suoramyyntiä harjoittavat tilat, mutta toisaalta heillä em. seikat eivät olleet päätöstilanteessa määrääviä.

Suurimmalla osalla haastatelluista luonnonmukaiseen viljelyyn siirtyneistä sisäinen motivaatio tuotantotapaan oli vahva. Luomutuotannosta johtuva lisääntynyt eläinten hyvinvointi oli maidontuottajilla oleellisempi kuin tuotannosta saadut korvaukset ja sai aikaan päätöksen luomusitoumuksen antamisesta.

Ympäristöstä huolehtiminen oli motivaattorina sekä kahdella kasvinviljelytilalla että kaikilla haastatelluilla kotieläintiloilla.

Tuotteiden haluttu luomuimago on suoramyymntiloilla sekä ulkoinen että sisäinen motivaattori. Toiselle tilalle imago merkitsi lisäarvoa myyntituotteille, mutta toinen tila koki luomuimagon selkeästi koko toimintansa keskeisimmäksi arvoksi, johon sisältyi kaikki tilan toimintatavat. Hänelle luomutuotannon harjoittamiselle kokonaisuudessaan oli vahva sisäinen motivaatio.

Mikäli tutkimuksesta haluaa varovaisen yhteenvedon, voisi todeta alkutuotannon toimijoilla olleen olevan kahdenlaisia motivaatiota luomusitoumusta tehdessään. Ulkoinen motivaatio, joka koostuu ulkopuolisista palkkioista, oli oleellinen syy tiloilla, joilla myytävät tuotteet koostuivat viljelytuotteista. Sisäinen motivaatio, joka oli palkkio tunteesta, että tuotantoeläimet voivat hyvin, luontoa ja ympäristöä halutaan hoitaa kestävän periaatteen mukaisesti ja tilalta lähtevät tuotteet ovat laadultaan mahtavia, oli tärkeä kotieläintiloilla kuten myös suoramyymntiloilla. Haastattelussa ilmeni, miten sisäisen motivaation omaavat viljelijät ovat hyvin henkisesti sitoutuneita työhönsä.

Luonnonmukaiseen tuotantoon siirtymiseen ei tiloilla ole yhtä syytä. Siirtyminen on aina tila- ja henkilökohtainen ratkaisu, johon vaikuttavat yrittäjän omat arvot ja kiinnostuksen kohteet. Tarpeet, arvot ja asenteet ovat yksilöllisiä, minkä vuoksi siirtymisen aikaansaaneella motivaatiolla tavoiteltu palkkio voi vaihdella hyvinkin paljon.

9 Pohdinta

Tutkimus onnistui hyvin. Kasvukausi 2017 oli haasteellinen, mutta maatalousyrittäjät olivat kiinnostuneita vastaamaan haastatteluun. Sähköpostivastauksia eivät tutkittavat halunneet palauttaa, mutta muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta he olivat myönteisiä puhelimitse tapahtuvaan haastatteluun.

Tutkimuksen saturaatio eli kylläntyminen saavutettiin yllättävän nopeasti, minkä jälkeen saadut vastaukset alkoivat toistua. Haastatteluja jatkettiin kuitenkin, kunnes halutut 20 kohdetta oli käyty läpi.

Tutkimustulokset vahvistavat sisäisen ja ulkoisen motivaation periaatteita. Hyvin nopeasti pystyi päättämään, jos haastateltava piti oleellisen tärkeänä siirtymäpäätöksessään markkinoilta saatavaa lisähintaa tai siirtymän jälkeen haluttuja luomutuotannon korvauksia, ei hän pitänyt kovin tärkeinä syinä sisäisen motivaation periaatteita. Huomattavalla osalla haastatelluilla luomutuottajista sisäisen motivaation seikat olivat niin tärkeitä, että ulkoisilla palkkioilla lopulta oli hyvin pieni merkitys.

Tutkimustuloksia pohtiessa tulee muistaa, että kyseessä on laadullinen tutkimus ja aihe, josta ei tutkimusaineiston pohjalta voi tehdä yleistyksiä saati teorioita. Haastateltavat oli valittu hyvin satunnaisesti ja tutkimustulokset oli johdettu heidän sen hetkisistä mielipiteistään.

Luonnonmukaiseen tuotantoon siirtymisen syistä olisi hyödyllistä tehdä lisätutkimuksia. Laajempi tutkimusaineisto olisi mahdollista saada sosiaalisen median kautta toimitettavalla kyselyllä, jolloin aineisto voitaisiin käydä läpi kvantitatiivisena tutkimuksena. Olisi mielenkiintoista tietää, onko vuonna 2017 siirtyneet ja nyt siirtymistä pohtineet tilat tekemässä päätöstä taloudellisten seikkojen pohjalta vai onko heillä etusijalla ympäristö ja eläinten hyvinvointi. Vuonna 2017 luonnonmukaista tuotantoa on markkinoitu tuottajille paljolti tuotteista saatavan lisähinnan ja toisaalta alenevien tuotantokustannusten nojalla.

Lähteet

- A.19.3.2015/237. Valtioneuvoston asetus luonnonmukaisen tuotannon korvaamisesta. Finlex. Viitattu 14.2.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150237>
- Ajosempää, H., Hiltunen, S., Hinkkanen, K., Kotimäki, J.-A., Leskinen, U.-M., Nurkka, J., Nykänen, A., Terhema, P., Tuominen, P., Valttonen, O. & Vihonen, E. Luonnonmukaisen rehuviljan ja valkuaiskasvien tuotannon hyvät toimintatavat. 2015. ProAgrian hankejulkaisut 2. Viitattu 10.10.2017. <http://www.proagria.fi/luomu>.
- Alanco, M., Hakomäki, S., Johansson, A., Leskinen, U.-M., Näykki, S. & Rautiainen, J. 2015. Lampaiden ja vuohien luonnonmukaisen tuotannon hyvät toimintatavat. ProAgrian hankejulkaisut 3. Viitattu 15.10.2017. <http://www.proagria.fi/luomu>.
- Elola, J. 2005. Mikä meitä motivoi? -Case Jyväskylän kaupungin palveluksessa toimivat perus- ja lähihoitajat, opettajat sekä itsenäisessä asemassa olevat akateemiset työntekijät. Pro gradu -työ. Jyväskylän yliopisto, taloustieteiden tiedekunta. Viitattu 15.11.2017. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:juu-2005381>.
- Etelä-Savo ennakoi. N.d. Tilasto- ja ennakointitietoa Etelä-Savosta. Etelä-Savon Maakuntaliitto. Viitattu 14.3.2017. http://www.esavoennakoi.fi/keskeiset-toimialat_maatalous.
- Luomu 2017. Eviran verkkosivut. Viitattu 10.10.2017. <http://www.evira.fi/yhteiset/luomu>.
- Heikura, K. 2015. Tukiehtojen muutosten vaikutus luonnonmukaiseen tuotantoon Kainuussa ohjelmakaudella 2014-2020. Opinnäytetyö. Hämeen ammattikorkeakoulu, maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma. Viitattu 12.11.2017. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201505117315>.
- Honkaniemi, E., Talola, S. & Leiponen-Syyrakki, H. 2012. Pirkanmaan maaseudun kehittämisstrategia 2014-202. Pirkanmaan elikeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Maaseutu ja energia. Viitattu 10.10.2017. https://www.ely-keskus.fi/documents/10191/1428718/Pirkanmaan_maaseudun_kehittamisstrategia_2014-2020.pdf.
- Kananen, J. 2015. Opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja -sarja. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Kokkola, L. 2014. Luomu Hämeen maatalouden sidosryhmissä. Opinnäytetyö. Hämeen ammattikorkeakoulu, maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma. Viitattu 15.11.2017. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201404033816>.
- Källander, I. 1993. Luonnonmukainen maanviljely. Jyväskylä: Kirjayhtymä.
- Lievonen, H. 2010. Brändityöryhmä: Lisää luomua ja järvet juomakelpoisiksi. Yle uutiset 25.11.2010. Viitattu 10.10.2017. <http://www.yle.fi/uutiset/3-5676473>.
- Luomutuotanto 2. 2017. Eläintuotannon ehdot. Eviran ohje 18217/10. Viitattu 10.10.2017. <http://www.evira.fi/luomu>.

Luonnonmukainen tuotanto 1. 2017. Yleiset ja kasvintuotannon ehdot. 6.p. Eviran ohje 18219/6. Viitattu 12.10.2017. <http://www.evira.fi/luomu>.

Maataloustilastot. 2017 Luonnonvarakeskus Luke Tilastotietokanta. Viitattu 15.10.2017. <http://statdb.luke.fi/PXWeb/pxweb/fi/LUKE/>.

Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2014-2020. 2015. Maa- ja metsätalousministeriö. Viitattu 10.9.2017. <http://www.mmm.fi/maaseutu/manner-suomen-maaseudun-kehittamisohjelma-2014-2020>.

Martela, F. 2015. Valonöörin. Sisäisen motivaation käsikirja. Juva: Gummerus Kustannus Oy.

Martela, F. & Jarenko, K. 2014. Sisäinen motivaatio. Tulevaisuuden työssä tuottavuus ja innostus kohtaavat. Eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan julkaisu 3/2014. Viitattu 15.10.2017. https://www.eduskunta.fi/FI/tietoaeduskunnasta/julkaisut/Documents/tuvj_3+2014.pdf

Niemelä, T. & Vasama, M. 2013. Tutkimusraportti luomutuotannon kehitysnäkemyksistä Keski-Suomessa – luomutuottajien näkökulma. N:o 195/2013. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Kauppakorkeakoulun julkaisusarja. Viitattu 15.10.2017. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-5510-6>.

Ruohotie, P. 1998. Motivaatio, tahto ja oppiminen. Helsinki: Oy Edita Ab.

Salmi, J.W & Linkomies, E. 1974. Latinalais-suomalainen sanakirja. Keuruu: Otava.

Tietohaarukka. 2017. Tilastotietoa elintarvikealasta. Viitattu 26.10.2017. <http://www.ruokatieto.fi/tietohaarukka>.

Willer, H. Meredith, S., Barabanova, J. Moeskops, B. & Stolze, M. 2017. Organic farming in Europe. The World of Organic Agriculture Statistics and Emerging Trends 2017. Toim. H. Willer & J. Lernoud. Research Institute of Organic Agriculture FiBL. Viitattu 17.10.2017. <http://www.organic-world.net>.

Willer, H. & Schaak, D. 2017. Organic Farming and Market Development in Europe and the European Union. The World of Organic Agriculture. Statistics and Emerging Trends 2017. Toim. H. Willer & J. Lernoud. Research Institute of Organic Agriculture FiBL. Viitattu 17.10.2017. <http://www.organic-world.net>.

Liitteet

Liite 1. Kyselylomake

Tilan tiedot

Tilan koko

Tilan tuotantosuunta

Tilalla kasvatettavat tuotantoeläimet

Tilalla pääasialliset viljeltävät kasvit

Koska tila on siirtynyt luomutuotantoon?

Miksi tila on siirtynyt luomutuotantoon? Seuraavassa erilaisia vaihtoehtoja. Jos jokin näistä tuntuu tutulta, kommentoi vaihtoehtoa muutamalla sanalla, kiitos.

Luomutuotteista saadaan parempi markkinahinta.

Luomutuotannossa on pienemmät tuotantokustannukset ja sen myötä tilan kannattavuus on parempi.

Luomutuotanto on ekologista ja kestävää ympäristön huomioon ottavaa tuotantoa.

Luomutuotteet ovat terveellisiä ja puhtaita.

Luomutuotannolle maksetaan erillisiä tukia.

Kuluttajat ostavat nyt ja tulevaisuudessa yhä enemmän luonnonmukaisesti tuotettuja tuotteita.

Luomutuotannossa eläinten hyvinvointiin kiinnitetään erityistä huomiota.

Luomutuotannon maine ja tunnettavuus ovat parantuneet.

Luomutuotantoon liittyvä koulutus on lisääntynyt ja parantunut.

Tilan tuotantotapa on ollut jo valmiiksi lähellä luomutuotannon tuotantotapaa.

Luomutuotanto on mielenkiintoinen ja haasteellinen uusi tuotantotapa.

Yleistä tilan toiminnasta

Saitteko vaikutteita toiselta tilalta, kun tilan luomuun siirtymistä alettiin harkita?

Onko kylän/kunnan alueella luomutiloja, joiden positiivinen esimerkki on vaikuttanut oman tilan tuotantotapaan?

Onko jokin yksittäinen tapahtuma vaikuttanut päätökseen tilan luomuun siirtämiseksi? Esim. lapsen syntymä, läheisen luomutuotannolle myönteiset mielipiteet, tavanomaisesta tuotantotavasta saatu negatiivinen kokemus tms. Kerro tästä muutamalla sanalla.